„ICHUD" № 3 (19) MAJ 1947 אייר תש"ז פרייז 5 זל.

איחוד

ציוניסטיש-דעמאקראטישער ארגאן

ארץ־ישראל פארן משפט פון די פאראייניקטע פעלקער

אַן אונזער הסכמה — קיין באשלוס!

פון דר. שאול לאַנגנאַס

שוין צוויי וואָכן ווי דער ענין פון ארץ־ישראל געפינט זיך פאר דעם העכסטן אינטער־נאציאנאלן פאָרום פון די פאראייניקטע נאציעס. ס׳איז צו פרי צו מאכן שוין איצט א סך־הכל פון דעם וואס עס האט אונז געבראכט דער אונ״אָ, אדער צו ציען וועלכע ס׳איז פּרינצי־פּיעלע מסקנות פון דער שטעלונג פון די איינ־צעלנע מלוכות צו דעם א״י־פּראבלעם. נישט געקוקט דערויף קאן מען אבער שוין איצט שאפן זיך א בילד וועגן דעם כוחות־צוזאמענ־שטעל און וועגן דעם, וואס מיר יידן קאנען דערוואַרטן פון דער דאזיקער אינטערנאציאנא־לער אינסטיטוציע.

איינס איז קלאר. די ערשטע פראנטאלע אטאקע פון די אראבישע מלוכות מיט עגיפּטן בראש, וועגן דעם אוועקשטעלן אויפן סדר־היום פון די באראטונגען דעם ענין פון אומאפּהענ־גיקייט פאר פּאלעסטינע — איז דורכגעפאלן. דעם צווייטן קלאפּ האבן באקומען די אראבער מיט דעם, וואס די יידישע אגענץ איז נאך שטאַרקע קאמפן — פארט צוגעלאזט גע־וואָרן צו די באראטונגען פון דער פּאליטישער קאמיסיע פון אונ״אָ. דאס אוועקשטעלן פון דעם דאזיקן ענין דורך דעם אונ״אָ אויף אזא אופן, אז דער באשלוס וועגן צולאזן די יידישע אגענץ צו די באראטונגען פון דער פּאליטישער קאמיסיע איז אנגענומען געוואָרן דורך דעם פּלענום פון אונ״אָ, אין דער צייט, ווען די דע־ציזיע וועגן צולאזן די פארשטייערשאפט פון די א״י־דיקע אראבער צו די באראטונגען פון דער פּאליטישער קאמיסיע איז איבערגעלאזט גע־וואָרן דער פּאליטישער קאמיסיע גופא — דאס אין באדייט שוין — וואס שייך פּרעסטיזש — א דערפאלג פון דער יידישער אגענץ.

אָבער ווי געזאגט: ס׳איז נאך צו פרי צו רעדן וועגן דערפאלגן אדער דורכפאלן. ערשט די דיסקוסיע, וואס וועט זיך בלי שום ספק אנטוויקלען ארום דעם ארויסטריט פון דעם פארשטייער פון דער יידישער אגענץ ראבי סילווער און — וואס וויכטיקער — די רעזאלו־ציעס, וואס וועלן אנגענומען ווערן, ערשט זיי וועלן באווייזן צי האבן מיר ציוניסטן געוווּנען. וואס נישט איז מיט דעם, וואס דער ענין פון ארץ־ישראל איז אוועקגעשטעלט געוואָרן פאר דער אונ״אָ, אדער — צי מיר האבן גאר פאר־לוירן.

א פּאָר אינטערעסאנטע פאקטן זיינען שוין איצט, אין די ערשטע צוויי וואָכן פון די באַ־ראטונגען — געקומען צו אויסדרוק.

אין ערשטער ריי איז פאר אונז ציוניסטן געווען א שטאַרקע, נישט קיין „אנגענעמע" איי־בערראשונג, די שטעלונג פון די פאראייניקטע שטאטן פון אמעריקע. דאס, וואס די פארשטיי־ער פון אמעריקע האבן געפונען פאר מעגלעך זיך אקעגנשטעלן קעגן דעם, אז די יידישע אגענץ זאל צוגעלאזט ווערן צו די באראטונגען פון אונ״אָ, איז געווען פאר אונז א שטאַרקער, נישט דערוואַרטענער קלאפּ. צי באדייט דאס, אז אמעריקע האט געענדערט איר פּרינציפּיעלע פּאזיטיווע שטעלונג צו די יידישע פאדערונגען אויף ארץ ישראל? דוכט זיך, אז נישט. האט דאך דער אמעריקאנישער אויסערן־מיניסטער מארשאל געפונען פאר נויטיק — בלי ספק אונטערן דרוק פון דער אמעריקאנער עפנטלע־כער מיינונג — ארויסצוטרעטן מיט א דערקלע־רונג, אז אין דער שטעלונג פון אמעריקע צו דעם א״י־פּראבלעם האט זיך גארנישט געענ־דערט און אז אמעריקע וועט זיך אין דעם א״י־פּראבלעם ריכטן לויט דער פּאליטישער ליניע, וואס איז אנגעצייכנט געוואָרן דורך פּרעזידענט טרומאַן. נישט געקוקט דערויף איז אבער קלאר, אז עפּעס איז קאַליע געוואָרן אין די באציונ־גען פון דער אמעריקאנער רעגירונג צום ציו־ניזם. דוכט זיך, אז די סיבה דערפון איז אין דער פארשטארקטער פאראינטערעסירונג מיטן נאָענטן מזרח, וועלכע עס ווייזט ארויס אמערי־קע אין די לעצטע פּאר חדשים. ס׳איז קלאר, אז א סך לייכטער איז געווען צו געבן שיין קלינגענדיקע דעקלאראציעס לטובת די יידישע אספּיראציעס אויף ארץ־ישראל, כל־זמן מ׳איז אליין נישט געווען פאראינטערעסירט אין ארץ־ישראל. הייבט מען אבער אן אליין זיך אינטע־רעסירן מיטן ענין פון נאָענטן מזרח און ארץ־ישראל, — רוקט זיך טאקע ארויס אויפן ער־שטן פּלאן דער אייגענער אינטערעס און ערשט אויפן צווייטן פּלאן קומען סענטימענטן און סימפּאטיעס. פונדעסטוועגן וואלט געווען נישט ריכטיק, ווען מיר וואלטן אוועקגעשטעלט אמע־ריקע אין דעם לאגער פון אונזערע קעגנער. די נאָענטסטע צוקונפט וועט ערשט באשטימען דעם פּלאץ פון אמעריקע אין דעם גרויסן היס־טארישן געראנגל, וועלכן ס׳פירט דאס יידישע פאלק.

נישט קיין קלענערע איבערראשונג — הגם אן אנגענעמע — איז געווען פאר אונז די שטעלונג פון דער סאוועטישער פארשטייערשאפט. דאס וואס דער סאוועטישער פארשטייער האט קאנ־סעקווענט און אויסגעהאלטן אונטערגעשטיצט די פאדערונג צוצולאזן די יידישע אגענץ צו די באראטונגען פון פּלענום פון אונ״אָ, איז גע־ווען נישט נאר א זשעסט פון אן אויפריכטיקער דעמאקראטיע, נאר אויך א סימן פון גרויסער פּאליטישער קלוגהייט. אין גאנג פון די באראַ־טונגען האט זיך אפילו סאוועט־רוסלאנד א פּאָר מאל געשטעלט אויף דער זייט פון די אראבישע פאדערונגען, ווי למשל, אין ענין פון סדר היום, ווי אויך אין פּרט פון דער פאָרמו־לירונג פון די קאמפּעטענצן פון דער ספּעציע־לער קאמיסיע, וואס שייך דעם אוועקשטעלן די פראגע פון שאפן פון א פּאלעסטינישער מדינה נישט אלס ענדציל, נאר אלס א דרינגענדן ענין פון היינט. אבער טאקע די דאזיקע בויגזאמ־קייט באווייזט קלאר, אז די אויסערן־פּאליטיק פון סאוועט־רוסלאנד איז נישט קיין דאגמאטי־שע און שטייפע, נאר א לעבעדיקע און עלאס־טישע און דאס טאקע גיט אונז די מעגלעכקייט צו האפן, אז די סאוועטישע פּאליטיק אויפן פאָרום פון אונ״אָ וועט נישט זיין קיין אנטי־יידישע, נאר א יושרדיקע און א גערעכטע, בפרט נאך צוליב דעם, וואס די אינטערעסן פון ענגלישן אימפּעריאליזם און אראבישן פעאדא־ליזם שטייען אין א בולטער סתירה צו די אינ־טערעסן פון סאוועט־רוסלאנד.

אויף דעם ווירדיקסטן אופן איז אויף דער סעסיע פון אונ״אָ ארויסגעטרעטן די פּוילישע פארשטייערשאפט. סיי אויפן פּלענום, סיי אויף דער קאמיסיע האט דער פּוילישער פארשטייער באוויזן, אז די איינשטעלונג פון דער פּוילישער דעמאקראטישער רעגירונג לגבי די יידישע אס־פּיראציעס אויף ארץ־ישראל איז א גינסטיקע, פריינטלעכע און אויפריכטיקע. דאס יידישע פאלק וועט וויסן ווי אזוי אפּצושאצן די דאזי־קע שטעלונג פון דעמאקראטישן פּוילן און וועט עס באהאלטן לאנג, לאנג אין זיין זכרון.

מיט דעם אויסוויילן פון דער ספּעציעלער קאמיסיע און דעם אויסארבעטן פון אירע קאמ־פּעטענצן וועט זיך וואָרשיינלעך פארענדיקן די אויסערארדענטלעכע סעסיע פון אונ״אָ. אין משך פון די נאָענטסטע דריי חדשים וועט די דאזיקע קאמיסיע האבן אויסצוארבעטן אירע מסקנות און אירע אויספירן וועגן דעם א״י־פּראבלעם. צי וועט זיך איינגעבן דער דאזיקער קאמיסיע צו געפינען אן אויסוועג אין דעם דאזיקן פארוויקלטן ענין? שווער פאראויסצוזאגן. איינס מוז זיין קלאר פאר אונז אלעמען. אין דעם היסטארישן סכסוך וועגן ארץ־ישראל, וואס קומט פאר צווישן יידן, אראבער און ענגלאנד קאנען מיר יידן, נישט זיין דער דאזיקער צד, וואס נאר אים קאן מען אויפוואַרפן א וועלכע ס׳איז לייזונג, אפילו אויב זי זאל זיך געפינען אין סתירה צו זיינע אינטערעסן. אויב ביי ענגלאנד און די אראבער איז פאראן א ברירה אנצונעמען דעם פּסק פון דער קאמיסיע אדער נישט, איז די זעלבע ברירה פאראנען אויך ביי אונז. די דאזיקע ברירה קאן קיינער אונז נישט אפּזאגן און מיר וועלן קיינמאל פון איר נישט רעזיגנירן. וועט דער פּסק־דין פון דער נייער קאמיסיע אונז באפרידיקן, וועלן מיר אים אנ־נעמען. אויב אבער נישט, וועלן מיר דעם דא־זיקן פּסק נישט אננעמען. מיר וועלן ווייטער פירן אונזער ארבעט אין ארץ־ישראל, מיר וועלן פארזעצן מיט העפּלה און מאבק, מיט אדער קעגן דעם ווילן פון די פעלקער, אזוי לאנג ביז די וועלט וועט נישט מסכים זיין אויף דער רעאליזאציע פון אונזערע גערעכטע פאדערונגען פון א נאציאנאלער און פּאליטי־שער אומאפּהענגיקייט אין אייגענעם לאנד.

דער עקזאַמען פון וועלט = געוויסן

פון אדוו. ש. ראגאזשינסקי

בעת מיר שרייבן די דאזיקע שורות האט זיך פארענדיקט דער ערשטער אקט פון דער ארץ־ישראל־פראגע אויפן פארום פון אונ״אָ.

די גענעראל־פארזאמלונג פון דער „ארגאני־זאציע פון די פאראייניקטע פעלקער" אלזא, די העכסטע צווישן־פעלקערלעכע אינסטאנץ, האט פארלוירן עטלעכע טעג אויף צו לייזן די פּראָ־צעדור־פראגע, צי עס זאלן צוגעלאזט ווערן פארשטייער פון דער יידישער אגענץ, כדי ארויסצוזאגן זיך אין נאמען פון דער יידישער באפעלקערונג אויף דעם פּלענום פון דער גע־נעראל־פארזאמלונג.

מיט באדויערן דארף פעסטגעשטעלט ווערן, אז די פעלקער־ארגאניזאציע איז בלויז לויט איר נאמען אן ארגאניזאציע פון פעלקער, אין דער ווירקלעכקייט אבער שטעלט זי מיט זיך פאר א ארגאניזאציע פון מלוכות, בעסער גע־זאגט, אן ארגאניזאציע פון מלוכהש־ארגאני־זירטע פעלקער. אונזער אומגליקלעך פאלק באזיצט נאך נישט, ליידער, זיין מלוכה און דערפאר קאן עס זיך נישט ארויסזאגן אין זיין אייגענער פראגע אפילו דעמלט ווען עס ווערט אנטשיידן זיין אייגענער גורל.

די אראבער האבן אויף דער אלגעמיינער באַ־ראטונג פון דער פעלקער־פאראייניקונג יא 7 שטימען, די יידן — קיין איינאיינציקע שטי־מע און אפילו נישט קיין באראטונגס־רעכט.

עס דארף דעריבער מיט דער העכסטער אנערקענונג אונטערגעשטראכן ווערן דער ארויסטריט פון פּוילנס פארטרעטער אין דער פעלקער־ארגאניזאציע, אמבאסאדאר וויניע־וויטש, וועלכער האט, נישט קוקנדיק אויף די פּראצעדוראלע מניעות, אריינגעטראגן א פאָר־שלאג וועגן צולאזן אויף דער פּלענאר־זיצונג פארשטייער פון דער יידישער אגענץ.

אין דער אָפּשטימונג פון דאזיקן פארשלאג האט מען זיך לייכט געקאנט איבערצייגן ווער עס זיינען אונזערע פריינט.

ליידער מוזן מיר מיט באדויערן פעסט־שטעלן, אז דאס יידישע פאלק האט נישט קיין צופיל גוטע פריינט אין דער וועלט. דער פאר־שלאג פון אמבאסאדאר וויניעוויטש איז מיט א מערהייט שטימען אָפּגעוואָרפן געוואָרן.

נאכאמאל האבן מיר זיך געקאנט איבער־צייגן, אז אינם אינטערנאציאנאלן עפנטלעכן לעבן פון די פעלקער דעצידירט נישט קיין יושר, נאר ריין־עגאָיסטישע מלוכה־אינטערעסן. און דערפאר איז שוין תמיד אזוי: ווען עס ווערט באשטימט אונזער גורל, ווייזט זיך ארויס, אז נ א פ ט איז א וויכטיקערער ענין, ווי דער ים פון אומשולדיק יידיש בלוט.

דער פארשלאג פון אמבאסאדאר וויניע־וויטש האט אבער געהאט די פּעולה, אז מ׳האט אנגעהויבן זוכן א קאמפּראמיס־אויסגאנג פון דער לאגע. דער קאמפּראמיס באשטייט דערין, וואס פארטרעטער פון דער יידישער אגענץ איז צוגעלאזט געוואָרן צו דער באראטונג פון דער פּאליטישער קאמיסיע ביים אונ״אָ, ווו עס וועלן אויך איבערגעשיקט ווערן אנדערע דערקלערונגען פון דער ארץ־ישראל־באפעלקע־רונג. אפילו קעגן דעם דאזיקן קאמפּראמיס־פארשלאג האבן געשטימט די זיבן אראבישע מלוכות. דאס זאגט זייער א סך. די אראבער, הייסט עס, וואלטן געוואלט, אז אפילו אונזערע טענות זאלן נישט אויסגעהערט ווערן. אויף דעם יסוד קאנען מיר זיך שוין שאפן א בילד, ווי אזוי די יידישע מינדערהייט וואלט טראקטירט געוואָרן אין א״י דורך אן אראבישער מלוכה, ווען עס זאל אמאל קומען דערצו.

די פארזאמלונג פון די פאראייניקטע פעל־קער איז פארגעקומען אין א מאמענט, ווען אין א״י האט זיך זייער געשטארקט די אקציע מצד די יידישע טעראריסטן־גרופּן. מען דארף דער־ביי פעסטשטעלן, אז די ענגלישע מאנדאטן־מאכט ציילט אויף א פּשוטן אופן צו …, כדי פאר דער אקציע פון די יידישע טעראריסטן־גרופּן צו געפינען א מאראלישן הינטערגרונט. ווארשיינלעך ליגט אין די אינטערעסן פון ענגלאנד, אז אין א״י זאל הערשן א קריגס־צושטאנד. אין אונזער יידישע אינטערעסן — איז עס געוויס נישט.

דער טעראר מצד דעם אירגון צבאי לאומי וועט נישט ליקווידירט ווערן מיט דער הילף פון א מוראדיקן טעראר לגבי דער גאנצער יידישער א״י־באפעלקערונג. דער ענגלישער טעראר אין א״י, די פיינטלעכע שטעלונג צו אונזערע נאציאנאלע פאדערונגען מאכט אומ־מעגלעך א וועלכן עס איז ארויסטריט קעגן די יידישע קאמף־גרופּן. די ענגלענדער פארשטייען עס זייער גוט. זיי זיינען אבער פאראינטערע־סירט אנצוהאלטן דעם דאזיקן מצב. דער קריגס־צושטאנד פאראליזירט דאס ווירטשאפט־לעכע לעבן אין לאנד, אונזער אויפבוי־ווערק ווערט דערמיט געשטערט — און דאס איז דאך אייגנטלעך דער הויפּט־ציל פון די ענגלענדער: — פארשווערן און אָפּשלעפּן דאס אנטשטיין פון א יידישער מלוכה אין א״י.

ווו זיינען אבער די איבריקע פעלקער פון דער וועלט? — דער ביז איצטיקער פארלויף פון דער אונ״אָ־סעסיע איז נישט אומשטאנד אין דער מינדסטער מאס צו באַרויקן די פאר־צווייפלטע געמיטער פון דער טעראריזירטער יידישער באפעלקערונג אין א״י און אויך נישט פון די יידן, וואס ווארטן כמעט אויף דער גאנ־צער וועלט עס זאלן זיך עפענען די טויערן אין א״י.

די טעג איז אויסגעפאלן דער צווייטער יאר־טאג פון פארענדיקן די מלחמה.

דער דאזיקער באמת פייערלעכער טאג פאר אלע פרייהייט־ליבנדיקע פעלקער איז פאר אונז יידן אויף דער גאנצער וועלט א טאג פון טיפן טרויער נאכן טראגישן אומקום פון מיליאנען אונזערע נאענטסטע, א טאג פון גרויסן ווייטיק אויפן געדאנק, אז אפילו אזא געוואלטיקער קרבן פון יידיש בלוט איז נישט אומשטאנד אויפצוּוועקן דאס געוויסן פון דער וועלט.

שוין צוויי יאר ווי די מלחמה איז פאר־ענדיקט און דאך שמאכטן נאך צענטליקער טויזנטער יידן אין די לאגערן פון דייטשלאנד און עסטרייך. דער דאזיקער צושטאנד איז א שאנד־פלעק פאר דער גאנצער מענטשהייט. נאך מער, מען פארגעסט ביסלעכווייז, אז טא־קע די נישט געלעזטע יידן־פראגע האט דער־מעגלעכט אין א געוויסער מאס דעם זיגערישן גאנג פונם פאשיזם אין דייטשלאנד און אין אנדערע לענדער.

די לייזונג פון דער יידן־פראגע דורך שאפן א יידישע מלוכה אין א״י ליגט נישט בלויז אין די אינטערעסן פון יידישן פאלק, נאר אויך אין די אינטערעסן פון אלע דעמאקראטישע און פּראגרעסיווע פעלקער.

ליידער איז די וועלט טויב און טעמפּ.

פאר אונז איז דאס נישט קיין נייעס. וואָרעם אין אונזער ארבעט האבן מיר זיך קודם־כל תמיד נאר געשטיצט אויף די אייגע־נע כוחות.

אינזש. אברהם ראזענמאן

וועגן די אומנאָרמאַלקייטן אין יידישן פּאַרטיי-לעבן

פּאָליטישע פּאַרטייען נעמען אָן לאָזונגען, וועמענס רעאַליזאַציע ליגט נישט בלויז אין אינטערעס פון ענגן קרייז פון איר מיטגלידער־שאַפט, נאָר איז אויך דער אויסדרוק פון די שטרעבונגען פון ברייטן עולם. עס טרעפט אָפט, ווען די רעאַליזאַציע פון די שטרעבונגען פון אַ געוויסער פּאַרטיי ליגט אין אינטערעס פון גאַנצן פאָלק, און דאַן ווערט די דאָזיקע פּאַרטיי דער אַוואַנגאַרד פון פאָלק.

בעת דער לעצטער מלחמה, ווען גאַנצע פעלקער זיינען געווען באַדראָט אין זייער קיום, האָבן פאַר אַ סך פּאַרטייען אויפגעהערט צו עקזיסטירן קלאַסן־מחיצות, ווייל די סכנות האָבן נישט בלויז געדראָט די קלאַסן, נאָר דאָס פאָלק אַלס גאַנצעס. די פראַגע פון פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון פאָלק איז דעריבער אַרויס־גערוקט געוואָרן אין צענטער פון אַלע אויפ־גאַבן.

די גרויס פון די צאָל מיטגלידער אין אַ פּאַרטיי איז אויך תמיד נישט קיין באַווייז, אַז די פּאַרטיי גייט אויף דעם ריכטיקן וועג, ווייל תמיד בלייבט נאָך אַ גרויסע צאָל מענטשן, סתם בירגער, וואָס ווילן זיך נישט אַנגאַזשירן אין קיין פּאַרטיי און מיט זייער שטים דעצי־דירן זיי אין אַנטשיידנדעם מאָמענט, וועלכע פּאַרטיי עס זאָל איבערנעמען די אָנפירונג. פּאַר־טייען זיינען בלויז דער אַוואַנגאַרד פון דער געזעלשאַפט. תמיד געפינען זיך פון 70 ביז 90 פּראָצ. פון פאָלק מחוץ די פּאַרטייען.

אַזוי איז דאָס פּאָליטישע לעבן ביי ליטן, אַזוי איז מער־ווייניקער געווען אין אונזער ייִדישן לעבן אין פּוילן פאַר דער מלחמה. לײַדער איז עס נישט אַזוי אין איצטיקן מאָ־מענט.

אין פּוילן האָבן מיר היינט 100.000 יידן. אין רעזולטאַט פון די ריזיקע פיזישע פאַרלו־סטן איז ביי יעדן געוואַקסן די שטרעבונג ענ־גער זיך צוזאַמענצובינדן מיטן כלל. פון דעם נעמט זיך די פאַרשטאַרקטע פּאָליטישע פאַר־אינטערעסירונג, וואָס ברענגט צו אַ מער פּאָ־ליטישער אַקטיוויטעט. עס עקזיסטירן היינט אין לאַנד אַלע יידישע פּאָליטישע פּאַרטייען פון פאַר דער מלחמה. דאָס שאַפט אַ בילד פון אַנאָרמאַלע פּאַרטיי ־ פאַרהעלטענישן. ביי 60 ביז 70 פּראָצ. פון דער דערוואַקסענער יידישער באַפעלקערונג זיינען אַנגעשלאָסן אין פּאַרטייען. אויף אַ מיטינג אין ווראָצלאַוו קו־מען היינט 2000 מענטשן. פאַר דער מלחמה האָט לויט דער זעלבער פּראָפּאָרץ געדאַרפן קו־מען אויף אַ יידישן מיטינג אין וואַרשע 150 טויזנט. אומפּאַרטייאישע יידן האָבן מיר כמעט נישט היינט צו טאָג.

ביי אַזאַ צושטאַנד איז די געזעלשאַפט און די פּאַרטייען איינס און דאָס זעלבע. יעדע פּאַרטיי פאַרלירט דעריבער איר פּאָליטישן כאַ־ראַקטער און ווערט אַ געזעלשאַפט צו באַזאָרגן אירע חברים. זי קאָן שוין במילא נישט טראַכ־טן פאַרן כלל, הגם מ'אַפּעלירט נאָך אַלץ מיט די פאַרמלחמהדיקע לאָזונגען און מ'פּרוּווט נאָכמאַכן מיט אַלע אייגנהייטן אַזוי ווי עס איז געווען אַמאָל, ביי 3,5 מיליאָן יידן. ריכ־טיק האָט זיך וועגן דעם אויסגעדריקט יצחק גרינבוים, בעת זיין לעצטן באַזוך אין פּוילן, אַז עס זעט אויס ווי אַ 5־יעריק קינד וואָלט אָנגעטאָן די מלבושים פון טאַטן.

דער פּאַרטיי־קאַמף איז אָבער נישט די הויפּט־טעטיקייט. די אַנאָרמאַלע לעבנס־באַ־דינגונגען פון פּוילישן יידנטום, וואָס מוזן צו־ריקאויפבויען זיין לעבן מיט דער הילף פון זיינע ברידער אין אויסלאַנד, האָבן גורם גע־ווען, אַז יעדע פּאַרטיי מוז זיך פאַרנעמען מיט דער פּריוואַטער איינאָרדענונג פון זיינע מיטגלידער, צו געפינען פאַר זיי אַרבעט און שאַפן פאַר זיי עקזיסטענץ־מעגלעכקייטן. די פּאַרטייען הערט אַזוי אַרום אויף צו ווערן אַ פּאָליטישע באַוועגונג, נאָר אַ פילאַנטראָפּישע.

מיט צופרידנקייט קאָנען מיר פעסטשטעלן, אַז אונזער אָרגאַניזאַציע, וועמענס מיטגלידער וואַקסן אַרויס פון די פאַרמלחמהדיקע ציוני־סטישע אָרגאַניזאַציעס, איז נישט אַזוי ווייט דורכגעדרונגען מיט דער דאָזיקער געפאַר ווי אַנדערע פּאַרטייען.

פאַרשיידענע טוער פון קעגנערישע פּאַר־טייען, באַנוצנדיק פאַרמלחמהדיקע באַגריפן, באַצייכענען אונזער פּאַרטיי אַלס בירגערלעכע. זיי פאַרגעסן דערביי, אַז פאַר דער מלחמה האָט דער רוב פון דער יידישער באַפעלקערונג געהערט צום בירגערטום. מיר זיינען תמיד גע־ווען אַ מאַסן־באַוועגונג. ס'איז דעריבער נישט קיין וווּנדער, אַז דער רוב מיטגלידער פאַר דער מלחמה האָבן געשטאַמט פון די דאָזיקע קרייזן.

היינט האָט זיך דער כאַראַקטער און סטרוקטור פון אונזער באַוועגונג אַ סך געענדערט. ער אונטערשיידט זיך קויט דעם מענטשן־מאַטער־יאַל לחלוטין מיט גאָרנישט פון אַנדערע פּאַר־טייען אויף דער יידישער גאַס. אין ס'רוב שטעט אין נידער־שלעזיע איז דער אַרבעטער־עלעמענט אין „איחוד" פּראָצענטמעסיק גרע־סער ווי אַפילו ביי די אַרבעטער־פּאַרטייען. דערביי דאַרף מען באַמערקן, אַז אונזערע חברים זיינען דערצויגן אין אַזאַ גייסט, אַז נישט די פּאַרטיי דאַרף געבן דעם מיטגליד, נאָר להיפוך: יעדער חבר האָט געוויסע התחייבותן לגבי דער פּאַרטיי.

אונזער פּאַרטיי פּרוּווט איינהאַלטן איר נאָרמאַלן כאַראַקטער אַלס באַוועגונג, וואָס שטיצט זיך אויף די ברייטע פאָלקס־מאַסן און נישט איינמאָל האָבן סתם־יידן שוין פעסט־געשטעלט, אַז אונזער באַוועגונג איז זיי צום נאָענטסטן.

פון דער דאָזיקער אַנדערשקייט דאַרפן מיר זיין שטאָלץ. מיר וועלן ווייטער פאַרזעצן אונ־זער טראַדיציע, וואָס הייסט אונז אַלץ אַוועק־געבן פאַר דער באַוועגונג, אַלע כוחות פאַר איר פאַרשטאַרקונג, און גאָרנישט דערביי פאָ־דערן. די פאַרווירקלעכונג פון אונזערע אידע־אַלן וועט זיין די בעסטע רעקאָמפּענסאַטע פאַר אונזער אַרבעט און באַמיונגען.

די פאַרברייטערונג־אַרבעט פון אונזערע סניפים אין אַ רײַ שטעט אין שייכות מיט דעם פאַרשטייענדיקן אָרגאַניזאַציע־חודש, האָבן אונז איבערצייגט, ווי טיף און ברייט אונזער באַוועגונג האָט טראָץ אַלע קינסטלעכע מניעות — אַריינגעדרונגען אין יידישן לעבן.

די קאָנפערענץ פון יידישן וועלט-קאָנגרעס אין פּראָג

אין די טעג פון 22־טן ביזן 29־טן אַפּריל ה. י. איז אין פּראָג פאָרגעקומען אַן אייראָפּע־ישע קאָנפערענץ פון יידישן וועלט־קאָנגרעס. אין דעם קאָנגרעס האָבן זיך באַטייליקט דעלע־גאַטן פון אַלע אייראָפּעישע יידישע אָרגאַני־זאַציעס, וואָס זיינען אָנגעשלאָסן אין דעם יידישן וועלט־קאָנגרעס.

נאָך דער פּאָליטישער דעבאַטע איז אָנגענומען געוואָרן אַ רעזאָלוציע, וואָס פאָדערט פון אונ"אַ אויפצועפענען די טויערן פון א"י פאַר יידישער אימיגראַציע. עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו רופן אַ קאָנפערענץ פון יידישן וועלט־קאָנגרעס אין אייראָפּע אויף אויגוסט ה. י.

* * *

אויף דער קאָנפערענץ אין פּראָג האָבן זיך באַטייליקט צוויי דעלעגאַטן פון צענטראַל־קאָ־מיטעט פון פּוילישע יידן — לײַדער צו אונזער גרויס באַדויערן — בלויז אַלס אָבסערוואַטאָרן. עס איז אָבער צו האָפן, אַז דער פולשטענדי־קער אַקציעס פון צ. ק. פון יידן אין פּוילן וועט שוין אין די נאָענטסטע וואָכן צושטאַנד קו־מען. ס'איז מדאי צו באַמערקן, אַז די איינצי־קע יידישע פּאַרטיי, וואָס איז קעגן אַנשליסן זיך פון דער רעפּרעזענטאַנץ פון פּוילישן יידנ־טום צום יידישן וועלט־קאָנגרעס, איז דער „בונד". ער דראָט אַפילו אַרויסצוטרעטן בכלל פון צ. ק. אין פאַל ווען דער צ.ק. וועט זיך אָנ־שליסן אין וועלט־קאָנגרעס. די שטעלונג פון „בונד" וווּנדערט אונז, אגב, נישט. ס'איז גוט באַקאַנט, אַז דער „בונד" האָט מורא פאַר יידי־שע אחדות ווי דער טייוול פאַר ווייריך... (א.)

צבי ראַיאַק

ל"ג בעומר

דער יום־טוב לג"בעומר איז אַן אָפּקלאַנג פון אַלטע צייטן, אַ „זכר למקדש", אַן אָנדענק פון יענע גליקלעכע, ליכטיקע צייטן, וועלכע הייסן ביי אונז די צייטן פון „בית", „בית המקדש".

געווען גליקלעכע צייטן ווען מיר זיינען קינדער פון דער נאַטור געווען, — מיט דער נאַטור געלעבט, ווי די נאַטור געוואַקסן און צוזאַמען מיט איר געבליט. געווען טעג, ווען אַלץ, דאָס וואָס נאַטירלעך — איז געווען נאָ־ענט צו אונזער האַרץ, ווען נאַטירלעכע גע־פילן האָבן אונז באַהערשט, באַלעבט. דאַן האָבן מיר אויך רעאַגירט, און ביי אַלע געשעענישן נאַטירלעך געהאַנדלט.

דאָס איז געווען אין די צייטן, ווען מיר זיי־נען געווען אַ זעלבשטענדיק פאָלק, ווען מיר האָבן אַ לעבן געשאַפן...

דעמלט זיינען ביי אונז רבי עקיבא'ס גע־ווען, דעמלט זיינען ביי אונז בר־כוכבא'ס אַנט־שטאַנען, די גבורים, וואָס האָבן צעדערן מיט די וואָרצלען פון דער ערד אַרויסגעריסן...

און דעמלט זיינען מיר אַ נאַטירלעך פאָלק געווען. אַ פאָלק וואָס זוכט שלום און שלוה, אָבער האָט אויך געקאָנט, ווען עס איז געווען אַ לעבנס פראַגע, מיט שווערד און בויגן זיין פרייהייט אויסקעמפן, מיט זיין בלוט און לעבן זיין פאָלק און לאַנד באַפרייען.

פאַרקנעכטעט האָט דער לאַנגדויערנדי־קער גלות דאָס יידישע פאָלק. ווייט פון דער נאַטור, פרעמד פון דאָס אַלעס, וואָס איז אַזוי פאַרשטענדלעך, נאַטירלעך. אַ פאָלק פון לוי־טער ביכער איז דאָס געוואָרן, בלויז ווערטער און ווערטער...

פינצטערע און צרהדיקע האָבן זיך געצויגן טאָג איין טאָג אויס די הונדערטער גלות יאָרן. כביכול, ווי נישט געוואַגט האָט דאָס יידישע פאָלק אַפילו אין זכרון צו דעריננערן דאָס פאַר־גאַנגענע, דאָס העלדישע.

און דאָס יידישע פאָלק האָט געזונקען אין זיין אָנמאַכט, אין זיין אומנאַטירלעכקייט...

אָבער פאַראַן מאָמענטן, ווען — ס'וואַכט אויף דער זכרון פון זיין אַלטן, גליקלעכן עבר, דער אָנדענק פון די אַמאָליקע העלדן, און ס'פלאַמען אויף פון ס'ניי די אייביק גליענ־דע פרייהייטס־אידעאַלן. — דאָס פאַרוועלקט פאָלק לעבט אויף ווידער; עס זאַפּט זיך אָן מיט נייע כוחות און האָפענונגען פאַר דער צו־קונפט, עס קערט זיך אום צוריק צו זיין פאַר־גאַנגענהייט.

אַ טעות האָבן די, וועלכע מיינען, אַז דאָס פאָלק איז אומגעקומען. עס לעבט נאָך ביי אים דער לג"בעומר...

דאָס פאָלק ציט זיך אין זיין אַלט־ניילאַנד, פון ס'ביי זיך זיין היים אויסצובויען. באַפליגלט מיט זיינע אידעאַלן, טראָגט ער מיט זיך שלום און ליבע פאַר זיין פאָלק און פאַר דער גאַנצער מענטשהייט. אויב אָבער אַנדערע מיינען, אַז זיי קאָנען אים שטערן זיינע אידעאַלן ווייטער צו שפּינען, אַז זיי קאָנען אים מיט וואָס נישט איז אָפּשרעקן, דאַרפן זיי זיך דערמאָנען, אַז דאָס פאָלק איז אויסגעפּרוּווט אין פייער און שווערד, זיי דאַרפן זיך דערמאָנען אַן דעם — ל"ג בעומר, וועלכער לעבט זייט הונדערטער יאָרן...

פּלענום פון צ. ק. פון „איחוד" אין פּוילן

אין די טעג פון 7־טן און 8־טן מאַי איז אין וואַרשע פאָרגעקומען אַ פּלענום פון צענטראַל־קאָמיטעט פון „איחוד" אין פּוילן. אויפן סדר־היום זיינען געשטאַנען פּאָליטישע און אָר־גאַניזאַציאָנעלע פראַגן פון דער באַוועגונג און באַריכטן פון די פּאַרטיי־צוזאַמענפאָרן. מיט צופרידנקייט איז פעסטגעשטעלט געוואָרן דער פונאַנדערוווּקס פון דער באַוועגונג און אין שיי־כות דערמיט איז מען צוגעטראָטן צו באַ־האַנדלען אַ נייעם אַרבעטס־פּלאַן פאַר דער נאָענטער צוקונפט. די „איחוד"־באַוועגונג אין פּוילן ציילט היינט צו טאָג 70 סניפים און קבוצי־הכשרה מיט קרוב 9.000 אָרגאַניזירטע מיט־גלידער.

נאָכן אויסהערן די באַריכטן און רעפעראַטן זיינען אין רעזולטאַט פון אַ לאַנג־דויערנדיקער דיסקוסיע אָנגענומען געוואָרן אַ רײַ רעזאָלוצי־עס באַשלוסן. צוו. אנד. איז באַשטעטיקט גע־וואָרן אַ פּלאַן פאַר דער אידעאָלאָגישער פאַר־טיפונג פון דער באַוועגונג און פון אַ גרויסער דערציערישער אַרבעט צווישן דער יוגנט. עס זיינען באַטראַכט געוואָרן די פראַגע פון הע־ברעישע שולן, הכשרה און עליה, פּאַרטיי־קאָאָ־פּעראַטיוון און בודזשעט־פראַגן. נאָכן אויס־הערן דעם פּראָגראַם־רעפעראַט פון די איחוד פאַרשטייער אין צענטראַל־קאָמיטעט פון פּוי־לישע יידן איז באַשטעטיקט געוואָרן די פּאָלי־טישע ליניע לויט וועלכע די רעפּרעזענטאַנטן פון איחוד אין צ.ק. פון די פּוילישע יידן דאַרפן זיך ריכטן ביי דער ווייטערדיקער מיטאַרבעט. עס איז אויך באַשלאָסן געוואָרן אָנצוקניפּן אַ מער נעענטערן קאָנטאַקט מיט די פּוילישע פּאָ־ליטישע פּאַרטייען און באַקענען זיי מיטן פּראָ־גראַם און טעטיקייט פון „איחוד".

דאַנק פאַר דער פּוילישער רעגירונג

דער פּלענום פון צ.ק. פון „איחוד" האָט אַרויסגעשיקט דעפּעשן צום פּוילישן פּרעמיער ציראַנקעוויטש, צום פּוילישן אויסערן־מיניסטער מאָדזעלעווסקי און צום פּוילישן אַמבאַסאַדאָר אין ניו־יאָרק ווינקעוויטש, מיט אַנערקענונג פאַר דער שטעלונג פון דער פּוילישער פאַר־שטייערשאַפט אין אונ"אַ בנוגע דער ארץ־ישראל־פראַגע.

* * *

דער צענטראַל־קאָמיטעט פון פּוילישע יידן האָט אַרויסגעשיקט פאָלגנדיקע דעפּעשע צו דער פּוילישער רעגירונג:

„אין נאָמען פון דער יידישער באַפעלקערונג אין פּוילן דריקט אויס דער צ. ק. פון די יידן אין פּוילן זיין אָנערקענונג און דאַנק דער רע־גירונג פון דער פּוילישער רעפּובליק פאַר דער גערעכטער און אמתדיק־דעמאָקראַטישער שטע־לונג וועלכע ס'האָט פאַרטרעטן דער פּוילישער פאַרשטייער, אַמבאַסאַדאָר ווינעוויטש אין דעם ענין וועגן צולאָזן פאַרשטייער פון דער יידי־שער אַגענץ צו דער סעסיע פון אונ"אַ".

* * *

די יידן אין פּוילן, זייענדיק בלוטיק פאַר־אינטערעסירט אין אויסגאַנג פון די אונ"אַ־באַ־ראַטונגען, בעטן דעם פאַרשטייער פון פּוילן ביי דער אָרגאַניזאַציע פון די פאַראייניקטע פעלקער אַז ער זאָל — אויסדריקנדיק די פרייהייטס־טראַדיציעס פון פּוילישן פאָלק — איבערגעבן דער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג דעם אַפּעל וועגן לייזן דעם ארץ־ישראל־פּראָבלעם אין איינקלאַנג מיט די אַספּיראַציעס פון שווער־געפּרוּווטן יידישן פאָלק וואָס קעמפט פאַר זיין אייגענע נאַציאָנאַלע היים.

צ. ק. פּועלי־ציון לינקע, צ. ק. פּועלי־ציון צ. ס., צ. ק. „איחוד", צ. ק. השומר הצעיר, צ. ק. מזרחי, צ. ק. התאחדות.

באַמערקונגען

ווער האָט געפירט יידן אין די לאַגערן?

דער היגער „בונד" האָט לעצטנס אָנגעהויבן אַ העצע קעגן די היגע ציוניסטישע אָרגאַניזאַ־ציעס אין שייכות מיט די לאַגערן אין דייטש־לאַנד. אויפן פאָרום פון יידישן צענטראַל־קאָמי־טעט ווי אויך אין זייער פּרעסע וואַרפן די בונ־דיסטן די „באַשולדיקונג", אַז די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס אין פּוילן זיינען פאַראַנטוואָרט־לעך פאַר דעם טרויעריקן מצב פון די יידישע פליטים אין די לאַגערן. הערט אַ מעשה: נישט ענגלאַנד, וואָס האַלט געשלאָסן די טויערן פון א"י פאַר די הונדערטער טויזנטער פליטים, וואָס קאָנען און ווילן אַהינקומען; נישט אַמערי־קע, וואָס האַלט געשלאָסן אירע טויערן פאַר יידישע אימיגראַציע איז שולדיק אין שווערן מצב פון די יידן אין די לאַגערן — נאָר שולדיק איז איין און איינציק די ציוניסטן אין פּוילן, וואָס האָבן מכלומרשט „אַרויסגעפירט די דאָזי־קע יידן קיין דייטשלאַנד"...

וואָלט דעריבער כדאַי געווען צו דערמאָנען אַלע, וואָס רוקן אַרויס די דאָזיקע טענות, אין די אומשטענדן ביי וועלכע יידן זיינען מיט אַ יאָר צוריק געלאָפן פון פּוילן. קיין שום יידישער פאַקטאָר האָט די „בהלה" נישט אַרויסגערופן. די „בהלה" איז אַנטשטאַנען מחמת אָביעקטיווע אויסערלעכע באַדינגונגען. יידן זיינען געלאָפן נישט ווייל עס האָט זיי ווער דערצו געהעצט, נאָר ווייל זיי האָבן געמיינט אַזוי אַרום צו ראַ־טעווען זייער לעבן, וואָס האָט בשעת מעשה־קעלץ געשיינט צו זיין באַדראָט. און אויך די בונדיסטן זיינען באַהערשט געוואָרן פון דער זעלבער „בהלה". די בונדישע פּאַרטיי־אָרגאַנען האָבן געגעבן זייערע חברים „פרייע הענט", און גאַנצע גרופּעס בונדיסטן זיינען טאַקע אָרגאַ־ניזירטערהייט אַריבער די גרענעצן. איך רעד שוין דאָ נישט פון דער „לעגאַלער בהלה". די בונדיסטן, וואָס זיינען אַרויסגעפאָרן גרופּעס־ווייז בשעתו קיין שוועדן און בעלגיע.

איז אויב דער „בונד" האָט היינט טענות צו וועמען אַנדערש און רוקט אַרויס די פאָדע־רונג, אַז אַלע פּוילישע יידן דאַרפן צוריקגע־ברענגט ווערן קיין פּוילן, וואָלטן זיי קודם־כל געדאַרפט אָנהייבן ביי זייערע אייגענע חברים, וואָס זיצן אין פעלדאַפינג אָדער אין מינכען. מילא, ציוניסטן, ווייסט מען נאָכוואָס זיי זיצן אין די לאַגערן. זיי זיצן און וועלן זיצן אַזוי לאַנג אין די לאַגערן, ביז וואַנען עס וועלן פאַר זיי נישט געעפנט ווערן די טויערן פון א"י. עס איז קלאָר: זייער ציל איז צו קומען קיין ארץ־ישראל. זיי זיינען נישט אַנטלאָפן פון פּוילן. זיי זיינען געפאָרן קיין דייטשלאַנד בכדי דורך דאָרט צו קומען צו די ברעגעס פון מיטללענדישן ים און צו דערשלאָגן זיך צו זייער ציל. אָבער וואָס טוען אין די דייטשע לאַגערן אייערע בונדיסטן? — דאָס קאָנען מיר נישט פאַרשטיין, נאָך וואָס זיצן זיי נאָך אַלץ דאָרט?

אָט ביי די דאָזיקע חברים אייערע, פּוילישע בונדיסטן, דאַרפט איר אָנהייבן אייער „וויכטי־קע אַקציע". און מיר גלויבן, אַז קיין שום ציו־ניסט וועט נישט זיין דאָקעגן. אדרבא, ראַטעוועט זיי, די אָרעמע בונדיסטן אייערע, אַרויס פון דער „בהלה", פון דעם אומגליק, וואָס זיי האָבן זיך נעבעך געלאָזט „פאַרנאַרן דורך דער ציו־ניסטישער פּראָפּאַגאַנדע".

פאַלשע אינפאָרמאַציע אין „ראָבאָטניק"

ערב דער אונ"אַ־סעסיע וועגן ארץ־ישראל, האָט דער „ראָבאָטניק" געווידמעט אַ קליינע רעדאַקציע־נאָטיץ דער דאָזיקער פראַגע. רעדנ־דיק וועגן די שוועריקייטן, וועלכע דער אונ"אַ וועט האָבן ביי דער לייזונג פון דעם פּראָבלעם, אינפאָרמירט דער „ראָבאָטניק" זיינע לייענער בזה הלשון:

„די אַראַבער זאָגן צו די יידן רעכט פון אַ נאַציאָנאַלער מינדערהייט. די ציוניסטן ווידער גיבן נישט קיין שום ענטפער בנוגע דער צו־קונפט פון די פּאַלעסטינער־אַראַבער".

פרעגט זיך: פון וואַנען אַזאַ עם־הארצות אין דער ארץ־ישראל־פראַגע, האָט דער ציוניזם נישט קיין לייזונג פאַר די אַראַבער?

וואָלט דער מחבר פון דעם אַרטיקל זיך בלויז מטריח געווען איבערצולייענען די רעזאָ־לוציעס פון לעצטן ציוניסטישן קאָנגרעס, וואָלט ער די לייזונג געפינען.

עס פאַרדריסט זיך דעריבער שטאַרק, וואָס אַזאַ ערנסטע צייטונג ווי דער אָרגאַן פון פּ. פּ. ס. אין פּוילן, זאָל אַזוי אויבערפלעכלעך און פאַלש אַרומרעדן פּראָבלעמען, וואָס האָבן גראָד אַ גרויסע פאַראינטערעסירונג ביי דער פּויל־ישער געזעלשאַפט.

אפּם

פיר פּראָבלעמען פון אונזער נאַציאָנאַלן קיום

דײַר יצחק שוואַרצבאַרד
(ניו־יאָרק)

א.

מיט וואָס פאר אַ פּאָליטיק און מיט וואָס פאר אויפבוי־כוחות קאָנען מיר אונזער פאָלק אָפּהיטן פון אַ צווייטער ביאָלאָגישער קאַטאַס־טראָפע אין דער צוקונפט?

עס דוכט זיך מיר, אז דאס איז די עצם־פראגע, וועלכע שטייט פאר אונזער פאלק. מיר האבן פארלוירן אין די לעצטע יארן דורך א ציל־באוווסטער, אָרגאַניזירטער אקציע פון מאסן־מארד 40 פראצענט פון אונזער באַ־שטאַנד אין דער גארער וועלט. אויב עס זאל חס וחלילה מעגלעך ווערן אין דער צוקונפט אַן ענלעך געשעעניש, דאן וועלן מיר האבן געענ־דיקט אונזער קיום אין דער געשיכטע פון פעל־קער. די לעצטע פאר יאר האבן עקספּערימענ־טעל באוויזן, אז עס איז מעגלעך געוואָרן, וואָס מיר האָבן קיינמאל נישט געהאלטן פאר מעג־לעך. אנטי־יידישע פּאָגראָמען זיינען פארגע־קומען כמעט אין יעדן פעריאד פון דער גע־שיכטע, אבער זיי זיינען געווען א קינדער־שפּיל אין פארגלייך מיט דער לעצטער קאטאַ־סטראָפע.

אוודאי דארף דער גלויבן אין דעם נצח ישראל לא ישקר נישט צעשטערט ווערן אין אונז אלס קראפט, וואָס האלט אונזער אויס־דויער, אבער פאקטן בלייבן פאקטן און מען מוז זיי קלאר זען. די מאסן־פארטיליקונג פון 40 פּראצענט פונם יידישן פאלק איז געוואָרן אָרגאניזירט, דורכגעפירט, אונטערגעשטיצט אדער פריינטשאפטלעך געדולדעט דורך דער געוואלטיקער מאיאָריטעט פונם דייטשן פאלק און פון זיינע העלפער און סימפּאטיקער צווישן אנדערע פעלקער. די צאל פון יענע צווישן אנ־דערע פעלקער, וואָס האבן אין דער שרעקלע־כער צייט דעם יידישן פאלק געהאָלפן אָדער געוואָלט העלפן, רעפרעזענטירט א גאר קליינעם מעוט אין פארהעלטעניש מיט יענע, וועלכע האבן אונזער אונטערגאנג אקטיוו צו־געגרייט, דורכגעפירט, זיך מיט אים געפרייט אָפן אדער באהאלטן, אדער געדולדעט דעם דאזיקן פראצעס מיט אן אומפריינטלעכער ניי־טראַל־טעט.

איך בין נישט זיכער, אויב עס [illegible] אין דער צוקונפט נישט אויפגעקלערט ווערן אין א דערשרעקנדיקער פארם די סיבה פארוואָס אומות העולם, וואָס האבן אונז בעת דער שרעק־לעכער קאטאסטראפע געגעבן סימפּאטיע־דער־קלערונגען אין ווערטער, האבן כמעט נישט גע־רירט קיין פינגער, כדי אָפּצושרעקן די דייטשן און זייערע העלפער פון דער פארזעצונג פון פארניכטונג פון אונזער פאלק. איך האב בעת דעם קריג אין יאר 1942, אין לאנדאן, אין א געשפרעך מיט א פירנדיקער פערזענלעכקייט געהאט אַן אינטערעסאנטן ויכוח וועגן אט דעם פראבלעם. איצט, צוויי יאר נאך דעם סוף פון קריג שפינען און וועבן זיך די כוחות פון רעאקציע און אנטיסעמיטיזם ווייטער. זיי זיינען ארגאניזירט. זיי דרינגען אריין אין כמעט אלע צעלן פון לעבן פון פעלקער. דאס גיפט זאמלט זיך ווייטער. מיר זיינען גליקלעך, ווען מיר זעען עס נישט אויף דער אויבער־פלאך פונם לעבן. אונזער אלטער יידישער אָפּ־טימיזם שוואכט אָפּ אונזער וואכזאמקייט, אָבער אונטערערדיש גייט דער שטראם פון טייוולאָנישע כוחות קעגן אונזער פאלק ווייטער אָן. דער זעלבער שטראם, וועלכער האט אין בלוט, פיין און טרערן פארטיליקט 6 און א האלבן מיליאן יידן וואקסט ווייטער.

שטעלט זיך די פראגע: מיט וועלכע כוחות קאנען מיר פארהיטן א נייע ביאָלאָגישע קאַ־טאסטראָפע? מיר הויבן אָן צו פארגעסן וועגן דער „אלטער“ קאטאסטראָפע, וואָס איז נאך אזוי פריש. עס זיינען שוין דא יידן, וואָס האנדלען מיט די דייטשן און בחורים, וואָס האבן חתונה געהאט אדער ווילן חתונה האבן מיט דייטשע מיידלעך. מיר הויבן שוין אָן צו פארגעסן און דערפאר איז עס דאפלט דרינגנד צו שטעלן די פראגע היינט. שטעל איך נאר די פראגע, ווייל עס איז נויטיק, אז אומרו וועגן דעם ענטפער זאל זיך איינוואָרצלען אין אונ־זער מוח און אין אונזער נשמה, און שאפן טאטן.

ב.

מיט וועלכע כוחות און מיט וועלכער פּאָ־ליטיק וועט עס זיך אונז איינגעבן צו דעריגרייכן אַ פרייע יידישע מלוכה אין ארץ־ישראל?

עס דאכט זיך מיר, אז דאס איז אין דער היעראַרכיע פון פראגן די צווייט־וויכטיקסטע. אָן א ביאָלאָגישער באפעסטיקונג פון אונזער פאלק וועט פעלן דער סוביעקט, וואָס זאל פאר־ווירקלעכן דעם ציוניזם, דעם נישט אויסגע־פירטן טעסטאמענט פון אונזער געשיכטע. דערפאר איז דער ענטפער צו דער ערשטער פראגע א באדינג פאר דעם ענטפער צו דער צווייטער פראגע. נאך 50 יאר פון ציוניסטישן קאמף שטייען מיר היינט פנים על פנים — אויב מיר ווילן זען דעם אמת — פאר א שרעק־לעכן קריזיס פון אונזער ציוניסטישן קאמף. עס איז נישט גוט צו באהאלטן דעם אמת. דאס איז א קריזיס. עס איז אוודאי אויך נישט נוי־טיק און אפילו שעדלעך אונטערצוגראבן די אמונה, פארקערט, עס איז וויכטיק זי אונטער־צוהאלטן מיט אלע מיטלען.

די פראגע, ווער עס איז שולדיק, צי אויס־שליסלעך אביעקטיווע, זייטיקע כוחות, צי אויסשליסלעך אינערלעכע יידישע פעלערן פון אונזער פּאָליטיק, צי ביידע צוזאמען, איז אן אינטערעסאנטע פראגע פאר א היסטאריקער. אונזער פאלק איז פאראינטערעסירט אין דעם צו געפינען וועגן ווי אזוי נאך דעם קריזיס צו ברענגען דעם ארץ־ישראל ענין צו א נצחון.

אין אונזער אינערלעכן לעבן האבן מיר בלי ספק א געוואלטיקע פארשטארקונג פון ציוני־סטישע טענדענצן, אבער עס איז אויך דא א שטארקע קריסטאליזירונג פון אנטי ציוניסטי־שע טענדענצן אלס א פועל־יוצא פון פחד, מידקייט און בגידה. נייע כמארעס זאמלען זיך ארום דעם ארץ־ישראל פראבלעם. אַן אראבישע אָפענסיווע איז אונטערוועגס. די צביעות אין דער אינטערנאציאנלער פאליטיק לגבי דעם יידישן פאלק בנוגע ארץ ישראל ווערט אויפ־געדעקט מיט יעדן טאג וואָס מער. די פאר־צווייפלונג שאפט א פאליטיק פון נייע יאָזע־פוס פלאוויוסן, אבער אויך די דאָזיקע פאלי־טיק ווערט פון די אויסערלעכע פאקטארן נישט אָנגענומען, גלייכצייטיק רייסן זיך פון אונזער נשמה הונדערטער כוחות און בענקשאפטן נאך באפרייונג פון עבדות און נאך א פרייען אָטעם אין אן אייגענעם ווינקל, אין וועלכן די יידי־שע שכינה און יידישע געשיכטע קאן אונז פארשאפן א פלאץ צווישן פעלקער. די דאזיקע בענקשאפט איז ממש נישט צו באשרייבן, אזוי שטארק איז זי געוואָרן אין דעם ים פון פיין און דערנידערונג, מיט וועלכע מיר זיינען ארומגעריינגלט. הגם מיר האבן שטארקע אינע־רע פאזיציעס, בראש מיט דעם ישוב אין ארץ־ישראל, אין אונזער קאמף איז דאך דער גע־ראנגל — אויב מיר ווילן זען דעם אמת — א דראמאטישער. מיר טארן נישט זאגן, אז מא־ראלישע כוחות אין דער וועלט - פאליטיק זיי־נען א נישטיקער פאקטאר, ווייל אויב דאס זאל זיין אין גאנצן אמת, דאן איז אונזער קאמף נאך מער טראגיש ווי ער איז און דער־פאר שטעלט זיך די פראגע: מיט וועלכע כו־חות, מיט וואָס פאר מיטלען, מיט וואָס פאר א פאליטיק קאנען מיר ביישן די דאזיקע סי־טואציע און דערגרייכן דעם ציל?

ג.

מיט וועלכע מיטלען קאָנען מיר פאר־שטאַרקן דעם רעליגיעזן אינהאלט און נאַציאָ־נאַל־קולטורעלע כוחות פון אונזער פאָלק פאַר דער צוקונפט?

איך וואָלט געזאגט סימבאליש, אז דאס איז דער פראבלעם פון „יבנה“ און פון „הר־הצו־פים“ צוזאמען. די ביאָלאָגישע קאטאסטראפע פון אונזער פאָלק, האט ארויסגעריסן אומבא־שרייבלעך גרויסע רעליגיעזע און נאציאנאל־קולטורעלע כוחות פון אונזער מוט. זייער בא־דייטונג איז געווען א דאָפּלטע. זיי האבן גע־שפייזט אייגענע ישובים און האבן באפרוכ־טעט און באשטראלט יידישע קיבוצים אין דער גאַרער וועלט. די ערשטע זיינען פארשוואונדן און מיט זיי אויך די מעגלעכקייט פון איינ־פלוס אויף דער גארער יידישער וועלט. עס אנטשטייט דערפאר די פראגע: זיינען די איצ־טיקע יידישע קיבוצים אימשטאנד צו אנטוויק־לען פון זיך ארויס די כוחות, וועלכע זיינען פארלארן געגאנגען?

עס איז פאר מיר קיין שום ספק נישט, אז די פארטיפונג און פארברייטערונג פון אונזער רעליגיעזן אינהאלט איז א באדינג פאר אונ־זער באשטאנד. איך גיי דא נישט אריין אין א ויכוח צווישן רעליגיע און אומגלויבן. עס איז גענוג אונטערצושטרייכן, אז אונזער רעליגיע איז א נאציאנאלער פאקטאר, וועלכער קאן נישט פארביטן ווערן מיט קיין שום כוח, אבער אויך די וועלטלעכע נאציאנאל־קולטורעלע יסו־דות פון אונזער קיום מוזן פארשטארקט ווערן. דער פראצעס פון גייסטיקער דעסאינטעגראציע איז געוואלדיק שטארק צווישן אונזערע רייען, ווייל דאס ארומיקע לעבן אונטערשטיצט דעם דאזיקן פראצעס. דער פראצעס פון דער דעס־אינטעגראציע איז דאס שווימען מיט דעם שטראם און דערפאר לייכט, דער פראצעס פון אינטעגרירן, דאס הייסט, זאמלען און אנט־וויקלען אונזערע פאזיטיווע כוחות, איז א קאמף קעגן דעם שטראם און דערפאר א סך שווערער. אבער אן דעם נצחון פון די אינטע־גרירנדיקע כוחות איבער דעסאינטעגראציע וועט אוועקפאלן די נאציאנאל־רעליגיעזע איי־גענארט פון אונזער פאלק, און עס וועט חרוב ווערן דער דראנג צו נאציאנאלער פרייהייט, רעפרעזענטירט דורך דעם ציוניזם.

עס דערפילט זיך אין דעם איצטיקן פער־יאד אין אונזער לעבן כמעט א סטיכישע באַ־וועגונג צו קאנצענטרירן און צו אנטוויקלען די רעליגיעזע און נאציאנאל־קולטורעלע אנטוויק־לונג פון דעם וואקסנדיקן יידישן דור. צייטנ־ווייז דאכט זיך, אז אין דעם יידישן דראנג צו זעלבסטערהאלטונג פילט זיך, אז עס גייט אָן א קאמף אויף לעבן און טויט פון אונזער פאלק אלס א פאלק. ווען מיר געפינען די מאטעריע־לע, מאראלישע און מיסטיקע כוחות אויפצו־בויען און צו באפעסטיקן אונזער רעליגיעז און קולטורעל לעבן אין א ים פון אפימיקאטארישע סכנות? עס קאנען קומען סיטואציעס, וואָס וועלן אונז צווינגען פארצוזעצן אונזער נא־ציאנאלן לעבנס קאמף אויף דורות. דאס איז נישט קיין סך אין פארגלייך מיט אונזער לאנ־גער געשיכטע. דאס קאנען מיר דער־טראגן. הונדערטער יאר מער אין א געשיכטע פון דריי טויזנט יאר איז נישט אזוי פיל, אבער מיר זיינען בכוח עס צו דערטראגן נאר דאן, ווען אונזערע גייסטיקע כוחות וועלן זיין שטארק, ווייל נאר דאן וועט אקטיוו זיין דער מקור פון אונזער דויער־קראפט.

ד.

זיינען מיר אימשטאַנד צו קאָנצענטרירן אונזערע מאַטעריעלע כוחות אין דער גאַרער וועלט און שטעלן זיי אין דינסט פון די דאָזיקע דריי ערשטע פראַבלעמען — ביאָלאָגישע פאַר־זעצונג, ציוניסטישן זיג און גייסטיקע באַפעס־טיקונג פון אונזער פאָלק?

דער אלטער גרונדזאץ: „גייסט קיינמאל נישט אָן מאטעריע“, איז זעלבסטפארשטענד־לעך אויך חל אויף אונז. א סך איז אויפגעטאָן געוואָרן אין די לעצטע 50 יאר אויף דעם דאָ־זיקן געביט. די צירקולאציע פון מאטעריעלע כוחות פון איין טייל פונם יידישן פאלק לטו־בת אן אנדער טייל פונם יידישן פאלק, וועל־כער האט זיך געפונען אין אן עת־צרה, איז גע־ווען און איז עד היום נישט קיין קליינע, אָבער זי האט געהאט און האט נאך, אין א גע־וויסער מאס, צוויי חסרונות. זי איז געווען א פילאנטראפישע און זייער וויניק געטראגן פון אן ארגאניזירטן נאציאנאלן געדאנק. דער צווייטער חסרון איז געווען, וואָס דער פאר־נעם אירער איז נישט צוגעפאסט צו דער גרויס־קייט פון אונזער אומגליק און אונזערע באַ־דערפענישן. וואלטן די חסרונות נישט געווען, דאן וואָלטן מיר היינט געהאט אפשר נישט אכט פראצענט פון דער ארץ־ישראל ערד אין יידישע הענט, נאר 50, און מיר וואָלטן דאָרט אפשר געהאט נישט 600.000 יידן, נאר אפשר פון צוויי ביז דריי מיליאן. און אין די גלות־לענדער וואָלטן מיר היינט נישט געהאט דעם שענדלעכן צושטאנד פון לעבנס־באדינגונגען פון אונזערע פליטים און דעם אזוי נישט צו־פרידנשטעלנדיקן צושטאנד פון אונזער איי־גענעם קולטור־לעבן אין די לענדער פון דער לעצטער יידישער אימיגראציע.

איך קום נישט זעלטן אין בארירונג מיט שליחים פון כמעט אלע לענדער, ווו עס לעבן יידן און איך ווייס ווי נישט צופרידנשטעלנ־דיק עס איז דער דאזיקער מצב. א סך ווערט געטאן, אבער א סך גייט לאיבוד פון דעם, וואָס ווערט געטאן און נאך מער קאן געטאן ווערן. א נאציאנאלער בודזשעט צו דערפילן אונזערע פליכטן אין די ראמען פון אונזערע לע־גאלע מעגלעכקייטן אין דעם גרעסטן פארנעם, איז נויטיק, כדי צו שאפן דעם מאטעריעלן פונ־דאמענט פאר דער פאזיטיווער לייזונג פון די דריי ערשטע פראבלעמען. נישט דא איז דער פלאץ פאר פרטים. איך האב דא נאר געוואָלט שטעלן די פראגע.

אוודאי איז דא אין דעם מבול פון אונזערע זארגן א סך מער פראגן, אבער איך האב זיך באגרענעצט נאר צו פיר. זיי זיינען פארבונדן צווישן זיך און בילדן איין סינטעז: פיר זייַלן פון אונזער קיום אין דער צוקונפט.

דײַר יעקב צינעטמאַן (פּאריז)

צוויי יאר שלום

מיר ציילן שוין 2 יאר, זינט ס׳האט זיך פארענדיקט די צווייטע, מוראדיקע וועלט־מלחמה. די גרויסע האפענונגען, מיט וועלכע מיר, די רעשטלעך פון אייראפעישן יידנטום, האבן באגלייט די מפלה פון היטלעריזם און פאשיזם, זיינען שוין לגמרי אויסגערונען. און נישט נאר אונזערע יידישע האפענונגען. נאך דער ערשטער וועלט־מלחמה ביים סוף פון 1918, האט די פארבלוטיקטע מענטשהייט גע־גלויבט, אז אט קומט אָן א נייע תקופה פון שלום, אחדות און פעלקער־פארשטענדיקונג. איצט, קנאפע 2 יאר נאך דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז דער אינטערנאַציאָנאַלער האָרי־זאָנט פארנעפּלט.

אין דער דאזיקער אינטערנאַציאָנאַלער אַט־מאָספער פון אומזיכערקייט און אנטוישונג, פון געוואלט און ציניזם, פון עגאיזם און מי־ליטאריסטישן אימפּעריאליזם — זוכט דאס יידישע פאלק אַן אויסוועג פון זיין פארצוויי־פלטער, שרעקלעכער לאגע. אין די שווערסטע מוראדיקסטע טעג פון דער בלוטיקער היטלער־ממשלה, האבן מיר געלעבט מיט צוויי גרויסע האפענונגען. ערשטנס: זיינען מיר געווען טיף איבערצייגט, אז נאך היטלערס מפלה וועט דער אנטיסעמיטיזם פארשווינדן, ווייל די פעלקער וועלן פון זיך טרייבן די דאזיקע מגפה ווי א געפערלעכע פעסט, וואָס דעמאראליזירט און פארסמט דעם פאלקס־ארגאניזם. צווייטנס: זיינען מיר זיכער געווען, אז די וועלט, וואָס האט זיך צוגעקוקט צו דער בלוטיקסטער מאר־טיראָלאָגיע פון יידישן פאלק, וועט נאך היט־לערס מפלה אָן צווייפל איבערגעבן אונז ארץ־ישראל אלס אונזער לאנד, אלס יידישע מלוכה. לײדער האבן מיר זיך אין ביידע פאלן ביטער אנטוישט. דער אנטיסעמיטיזם בושעוועט נאך איצט אין א סך לענדער הפקרדיק און זאל מען אונז נישט טרייסטן, אז דער אנטיסעמיטיזם דריקט זיך היינט אויס בלויז אין געפילן פון אנטיפּאטיע. מיר ווייסן שוין צו גוט ווי לייכט דער וועג פון אנטי־פאטיע פירט צו בלוטיקע פּאָגראָמען. זאל מען שוין אויפהערן איינמאל פאר אלעמאל, מיט די געדאנקלאזע, מכלור־מרשט־אָפּטימיסטישע טרייסט־ווערטער, וועל־כע האבן אונז שוין אָפּגעקאסט א ים מיט בלוט. מיר האבן מיט רעכט דערוואַרט, אז נאך אונזער בלוטיקסטער טראגעדיע, וואָס האט אונז אָפּגעקאסט א דריטל פון אונזער פאלק און וואָס האט נישט איר גלייכן אין דער וועלט־געשיכטע, וועט די באציונג פון די פעל־קער צו אונז זיין גאר אן אנדערע. בפרט, נאך דעם, ווי די דעמאקראטיע און דער פּראָ־גרעסיווער לאגער האט אָפּגעהאלטן א מעכ־טיקן נצחון. בלויז געצײלטע מליכות אין מזרח־אייראָפּע און קודם כל די פּויל׳שע רעגירונג ווייזן היינט אַרויס אַ ווארעם געפיל פאר די יידישע נויטן און נאַציאָנאַלע שטרעמונגען. אָבער ס׳רוב מלוכות אויף דער וועלט האָבן פארן געפייניקטן יידישן פאָלק בלויז אַ געפיל פון „אַנטיפּאַטיע“. אין מערב - אייראָפּע, אין ענגלאנד, אמעריקע, אויסטראַליע א.א.וו. איז די דאזיקע „אנטיפאטיע“ צו יידן בלויז א פייגנבלאט פאר דער מיאוסער און טיפער שנאת־ישראל, מיט וועלכער מ׳שעמט זיך דער־ווייל עפנטלעך אויפצוטרעטן. און ווידער זאל מען אונז נישט טרייסטן מיט אָפּטימיסטישער, נאאיווער זעלבסט־אָפּנארעריי וועגן היטלער־סם, וואָס איז פארבליבן אין דער גוישער פאלקס־נקמה, וועגן אויפקלערונג - פראצעס פון די מאסן. מיר קענען די שיינע, פיין־קלינ־גנדיקע ווערטער און די מיאוסע, טרויעריקע ווירקלעכקייט. מיר קענען דעם תהום, וואָס ליגט צווישן די איידעלע פראזן און דער ריש־עותדיקער, ציניש׳ער רעאליטעט. אין דעם דאָ־זיקן תהום ליגן נאך 6 מיליאן אונזערע ברי־דער און שוועסטער, וואָס זיינען אומשולדיק אויסגעראטן געוואָרן פאר די אויגן פון אונ־זער „קולטור“.

נאך היינט קאן מען הערן די ווילדע אויס־געשרייען „א טויט די יידן“, „ווארפט די יידן אריין אין די קרעמאטאריעס“. און דאס וועלט־געוויסן הערט דאס רויק צו, נאך אונזערע מאי־דאנקעס און אָשוויענטשימס! און נאך דעם דאנקעס און אשוויענטשימס!

און אונזערע סתם יידן פון גאר דער וועלט? די, וואָס האבן נישט קיין קאָפּ און קיין הארץ פאר אידעאליסטישע, פּאָליטישע קאמפן, וויפל פון זיי זיינען היינט אריינגע־טון, בלב ונפש, אין די ביזנעס־ענינים, אין די מאטעריעלע געשעפטן. צי פארשטייען זיי נישט, אז זיי בויען אויף זאמד, אז זייער געלט איז בלאטע און זייער פארמעגן אין קיין גראשן נישט ווערט? וויפל, רבונו של עולם, ביטערע לעקציעס, דארף באקומען דער ייד, וואָס האלט זיך פאר קלוג און דערפארן, צי איז שוין נישט גענוג געווען בלוטיקע צייכנס אין יידישן לעבן? און וואָס זאָלן מיר זאגן דעם ייד, וואָס זוכט, נאך דעם אלעמען, נייע גליקן אין נייע גלות־לענדער, אין אמעריקע צי אויסטראליע? מיר זיינען דאך אן עם חכם ונבון און פארוואָס פארשטייען נאך נישט צענטליקער טויזנטער יידן, סיי פון די אידע־אליסטן און סיי פון די אזוי גערופענע פּראַק־טישע, אז די איינציקע לייזונג, דער איינצי־קער אויסוועג פאר יידן איז און בלייבט ארץ־ישראל.

דאס דערגרייכן פון א יידיש ארץ־ישראל קומט אונז אָן נישט לייכט. מיר האבן שטארק געזינדיקט מיט דעם, וואָס מיר האבן גאנצע דורות פארטאָכלעוועט אין דינסט פון פרעמדע אידעאלן און פרעמדע געשעפטן. מיר האבן פארזארגט די מענטשהייט מיט קולטור און וויסן, מיט פּאָליטישע שטרעמונגען און באַ־וועגונגען, מיט שיינע, אידעלע אידעאָלאָגיעס און מיט גרויסע, ריזיקע ווירטשאפטלעכע דער־גרייכונגען אין האנדל, אינדוסטריע און פי־נאנץ. ציון האבן מיר פארגעסן, הגם אונזערע פרומע זיידעס, טאטעס און ברידער האבן דריי מאָל א טאג געדאווענט: „ותחזינה עינינו בציון“. און מיר האבן אלע דערפאר באצאלט א טייערן, שרעקלעכן פרייז. און מיר צאלן ווייטער מיט בלוט און טרערן, מיט צער און ליידן. מיר מוזן בויען איצט אונזער היים אין ארץ־ישראל אין א תקופה, ווען די וועלט־קאָ־ניונקטור איז פאר אונז שלעכט. ענגלאנד פירט מיט אונז אן אפענעם קאמף. קאלט און ציניש איז די באציונג פון דער מענטשהייט צו אונ־זערע ליידן און קאמפן. א יחיד באצאלט פאר זיינע לעבנס - טעותים — מיט בלוט און לייַ־דן, דאס גילט אויך פאר פעלקער!

אבער מיר האבן היינט קיין ברירה נישט! איצט אדער קיינמאל, לעבן אדער טויט — דאס איז אונזער אויסוואל! אונזער פאלק וויל און מוז לעבן. און הגם די יידישע וועלט־לאגע איז טראגיש און ביטער, טא איז אונז, דאך, געבליבן אן אויסוועג, אן איינציקער אויסוועג: די יידישע מלוכה אין ארץ־ישראל.

אומריין געוויסן

אין שייכות מיט די לעצטע נאָטעס פון ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליע בנוגע „אומ־לעגאלער“ יידישער עמיגראציע, האט א פאר־שטייער פון דער יידישער אגענץ אין ירושלים דערקלערט: „א נייע אפענסיווע קעגן יידישער עמיגראציע האט זיך אנגעהויבן“. ווען מיר לייענען בעווינס בריוו צום פראנצויזישן אויסערן־מיניסטעריום און דאס ארטיקל אין „טיימס“ וועגן „ים־גנגסטערס“, זעען מיר פאר זיך דאס ריכטיקע בילד. סיי די נאָטע, סיי דאס ארטיקל שטאמען פון אן אומריינעם געוויסן“.

דער אנטייל פון „הנוער הציוני" אין ווארשעווער געטא-אויפשטאנד

די געשיכטע פון קבוץ „בדרך" — דערציילט פון ב. אויערבאך

דער נאמען פון קיבוץ „בדרך" אין לאדזש איז געווען א סימבאלישער. זיינע מיטגלידער האבן גוט געוווסט דעם וועג, אויף וועלכן זיי האבן בדעה צו גיין. אויף דעם דאזיקן וועג זיינען זיי שוין אייגנטלעך געגאנגען צו זייער אויסגעטרוימטן ציל. דער פלוצימדיקער קריג־אויסברוך האט אלץ איבערגעריסן. פאר אלעמען איז בולט געשטאנען די איינציקע פראגע: וואסערן וועג דארף אויסקלייבן דער קיבוץ אין דער ניי־געשאפענער לאגע?

די קליינע פארבליבענע גרופע פון לאדזשער קיבוץ „בדרך" (פיעטרקאווער 120) האט באשלאסן ווייטער געמיינזאם זוכן א וועג, שטיצנדיק זיך אויף די הויפט־עלעמענטן פון אונזער טראדיציע און נאציאנאלן באוווסטזיין אין הסכם מיט די פרינציפן פון לאנגיאריקער פאלקטיווער דערציונג. דער קיבוץ האט געהאט פיל ווערטפולע חברים, אן אויסגעפרוווטן עלעמענט מיט א שטארק־אנטוויקלטן אחריות־געפיל.

ס'איז באשלאסן געווארן איבערצוטראגן דעם קיבוץ קיין ווארשע, ווייל וועגן ווייטער בלייבן אין לאדזש האט מער קיין רייד נישט געקאנט זיין.

אונטערן האגל פון קוילן און פייער זיינען זיי ענדלעך אנגעקומען קיין ווארשע אויף פאנסקע 111, ווו מען האט אנגעהויבן אויפסניי ארגאניזירן דעם קיבוץ „בדרך".

פון דער גרופע 60 חברים, וואס זיינען ארויס פון לאדזש, איז פארבליבן א מאן 30.

דער קיבוץ אויף פאנסקע איז געווארן א שטיץ־פונקט פאר אלע די, וואס זיינען טריי געבליבן אונזערע אידעאלן און וועלכע זיינען געקומען פון פארשידענע שטעט, כדי צו שטארקן אונזערע רייען. אין די ערשטע טעג פון אקופאציע ציילט דער קיבוץ 160 פערזאן — די פיאניערן־בויער פון דער הנוער הציוני־באוועגונג.

פון פארשידענע שטעט קומען אן מעלדונגען וועגן דער אויפלעבונג פון אונזער ארגאניזאציע. עס אנטשטייט די נויטווענדיקייט צו שאפן די הויפט־אנפירערשאפט, אין וועלכער עס גייען אריין פאלגנדיקע חברים: סאמעק קאפלאן, מרדכי אויערבאך, אביגדור קאץ, יצחק גאלדשטיין, יחזקאל דאבראשקלאנקא און יוסף שעפעל, וואס האבן זייער זיץ־ארט אין דער וווינונג פון ס. קאפלאן, גזשיבאווסקא נומ 32.

צום הויפט־ראט פון דער באוועגונג האבן געהערט: ד"ר שיפער, ד"ר בלאך, מ. קירשנבוים און ד"ר מארגנשטערן.

די ערשטע אויפגאבע מצד דער אנפירערשאפט איז געווען צו ארגאניזירן דעם ווארשעווער קיבוץ, וואס האט זיך דערווייל געהאט איבערגעטראגן אויף דלוגע 27, שפעטער — אנבינדן א קאנטאקט מיט דער פראווינץ.

מיטן קיבוץ האבן אנגעפירט פאלגנדיקע חברים:

משה בוים — קולטור ענינים; בער אויערבאך — קאסיר; ל. יאקובאוויטש — ארבעט־לייטער; בתעמי אשכנזי (די טאכטער פון פלאצקער רב) — לימוד פון העברעישער שפראך און טאלא קאפלאנסקא — הויז־ווירטשאפט.

לגבי דער מאכט איז דער קיבוץ אנגעגאנגען פאר'ן פונקט 4 פון „יידישן פאריין פאר געזעלשאפטלעכער שוץ". די קיבוץ־ווארשטאטן האבן פארמעל געהערט צו דער דאזיקער געזעלשאפט, וואס האט געהאט צו יענער צייט א פאר הונדערט ארבעטס־פלאצוווקעס און סטאלוווקעס אין ווארשע. פאקטיש אבער איז דער פונקט 24 געווען דאס זיץ־ארט פון אונזער יוגנט, וואס האט געפירט א קאלעקטיוו לעבן, אן אייגענע ווירטשאפט, נישט פארגעסנדיק אויף א רגע איר צוגעהעריקייט צום יידישן פאלק און צו די אידעאלן פון ציוניזם.

דער דאזיקער וועג איז געווען דער איינציקער געהעכטער וועג, וואס זיי האבן אויסגעוויילט. קיין צווייטן האבן זיי נישט געקאנט.

די חברים האבן געארבעט אויף פארשידענע פלאצוווקעס, א העלפט פון זיי — אין די ווארשטאטן פון דער „געזעלשאפטלעכער שוץ" און זייערע פארדינסטן זיינען אריין אין דער אלגעמיינער קיבוץ־קאסע. ס'זיינען געווען טעטיק פאלגנדיקע ווארשטאטן: שוסטעריי — אונטער דער לייטונג פון בוים, בערשטן־רעדפארט — י. גאלדשטיין; היטלמאכער — י. גאלדשטיין; שניידעריי — ב. אויערבאך; טישלעריי — י. שעפעל.

נאך אונט־ברויט פלעגט זיך תמיד אנהייבן אין קיבוץ די קולטור־ארבעט. מען האט געלערנט העברעיש, מ'האט געזונגען, פארשטייט זיך בלחש, ארץ־ישראל־לידער, דערמאנט די פארגאנגענע גוטע צייט און געחלומט פון א פרייע לעבן אין קיבוץ אין א"י.

די, וואס האבן דעם קיבוץ שטארק ארויסגעהאלפן, זיינען געווען די פאטראנאט־מיטגלידער: אליעזר ברוין, אסתר און לוציא ראזן, קאפל פליזשעק, רישפעלד, יהודה קאפעלעוויטש און דאס פארפאלק ראזנער. זיי האבן געפונען א טרייסט און אויפמונטערונג פאר זיך אין דער ארבעט אין די דאזיקע שווערע צייטן. זייער הילף האט דערמעגלעכט די קראנקע און אויך פיזישע שוואך־ארבעטער צו געניסן פון א צוגאב־באשפייזונג. דער אנפירערשאפט איז געלונגען אנצוקניפן א קאנטאקט מיט ד"ר שוואלבע פון דער שווייץ, וועלכער פלעגט שיקן הילף אין דער פארם פון שפייז־פעקלעך.

עס איז אויך אנגעקניפט געווארן א פארבינדונג מיט פאלגנדיקע פראווינץ־שטעט, ווו עס האבן עקזיסטירט אונזערע קנים: אסטראווצע, ביאלא־פאדלאסק, לובלין, דעמבלין, לעמבערג, שעדלעץ, לוקאוו א. א. מען האט זיך קאנטאקטירט דורך חער פאסט, אדער זייער אפט פלעגט די פראווינץ באזוכן מ. אויערבאך, וועלכער האט געהאט א „גוטן אויסזען" און אויך ארישע פאפירן.

צו די גרעסטע פונקטן האט געהערט אונזער ווארשעווער אפטיילונג, וואס האט געציילט ביז 700 חברים אין עלטער פון 12-18. ס'איז געפירט געווארן א לעבהאפטע טעטיקייט. די ציוניסטישע דערציונג־ארבעט איז אויף קיין איין טאג נישט איבערגעריסן געווארן. נאך א שווערן טאג ארבעט אין די ווארשטאטן האט זיך ערשט אנגעהויבן די קולטור־ארבעט אין קיבוץ.

* * *

מיטן מאמענט פון אנטשטיין פון ווארשעווער געטא איז דער קיבוץ געצוווּנגען זיך אריבערצוטראגן אויפן שטח פון געטא. א דאנק דעם פאטראנאט האט מען באקומען א לאקאל פאר די ווארשטאטן אויף לעשנא 29, דער קיבוץ דאקעגן אליין האט פארנומען 8 צימערן אויף נאוואליפקי 7 — דעם לאקאל פון „נאיש פשעגלאנד". אין דער דאזיקער צייט ציילט דער קיבוץ 150 מיטגלידער. אויך איז איבערגעטראגן געווארן דער סעקרעטאריאט פון דער לייטונג פון דער פריוואט־וווינונג ביי סאמעק קאפלאן אויף לעשנא 29.

די ווארשטאטן פון הנוער הציוני האבן ווייטער געהערט צו די גרעסטע אינם געטא און האבן מיטגעהאלפן צו דער פאפולאריטעט פונם קיבוץ. דער פאקט, וואס חלוצים ארבעטן אין די ווארשטאטן, האט ארויסגערופן לגבי זיי די אלגעמיינע סימפאטיע. אין דער צייט זיינען טעטיק פאלגנדיקע ווארשטאטן: בערשטן - רעדפארט שוסטעריי, שניידעריי, היטל־מאכער און סטאלעריי. צוליב דעם וואס אין דער צייט שטארבט די אקטיווע טוערין פון קיבוץ־פאטראנאט — שרה ראזען, א דאנק וועמען דער שוסטער־רעדפארט האט געקאנט ארבעטן, ווערט דער שוסטער־רעדפארט נאך איר טויט אנגערופן אויפן נאמען פון דער פארשטארבענער.

א גאר נייע תקופה אינם לעבן פון קיבוץ האט ארויסגערופן דאס אנטלויפן פון די חברים פון דער ארגאניזאציע „החלוץ הכלל הציוני" פון לאדזשער געטא קיין ווארשע. די דאזיקע חברים זיינען אריינגענומען געווארן אינם קיבוץ „בדרך". גלייכצייטיק איז אנגענומען געווארן א באשלוס וועגן צונויפגיסן הנוער הציוני און חלוץ הכלל ציוני אין איין קערפערשאפט. מצד די לאדזשער חברים איז אין דער הויפט־לייטונג אריין יעקב פראשקער און אין דער קיבוצים־לייטונג — משה כענטשינסקי. דער קיבוץ האט זיך פארגרעסערט מיט נייע 30 מיטגלידער און די ווארשעווער אפטיילונג — מיט 50 מיטגלידער. מ'האט פארגרעסערט די צאל ווארשטאטן און מיט פארגרעסערטער ענערגיע האט מען זיך גענומען צו דער ארבעט.

צו יענער צייט איז אריינגעטרעטן אין קיבוץ דער באקאנטער מוזיקער פראפ. פייבוש, וואס האט געשאפן פון 40 קיבוץ־חברים א כאר. די חברים האבן מיט עקשנות זיך געלערנט און געאיבט, זינגענדיק, פארשטייט זיך, חלוצים־ און א"י־לידער. דער כאר האט נאך א קורצער צייט געהאט גוטע רעזולטאטן, שטייענדיק אויף א הויכן ניווא. די אימפרעזעס, וואס זיינען פארגעקומען (אין זאל אויף לעשנא 14) האבן צוגעצויגן תמיד א גרויסן עולם. נאך א געוויסער צייט טרעט אויך ארויס אין קיבוץ א נישט ווייניקער באקאנטער מוזיקער ווי פראפ. זאק, וואס איז אויך אנטלאפן פון לאדזשער געטא. אויך ער האט א סך מי און כוחות אפגעגעבן די אימפרעזעס, וואס האבן אויסשליסלעך געהאט א דערציונג־כאראקטער אין חלוציש גייסט. אין יענע טרויעריקע צייטן, ווען דער דייטש האט זיך באמיט אין אונז צו דערשטיקן יעדעס מענטשלעך געפיל, פלעגן די אימפרעזעס אונז צוריקברענגען העלע און ליכטיקע רגעס, זיי האבן אונז געמאכט חלומען און בענקען, זיי האבן געשטארקט דעם גייסט און באנייט אונזערע כוחות.

אין דער זעלבער צייט גיט אויך דער קיבוץ ארויס א העקטאגראפירטע צייטונג אין דער העברעישער שפראך א. נ. „שביב", וואס דערשיינט יעדן חודש און צעגייט זיך אין אלע שטעט אויף דער פראווינץ. צוויי נומערן פון דער צייטונג האבן זיך אפגעפונען אין ארכיוו פון ד"ר רינגעלבלום, צווישן זיי איין נומער מיט די בילדער פון הערצל און ביאליק (קאטאלאג 2, נר. 933). דער מיטגליד פון הנוער הציוני דער דיכטער יהודה (זיין פאמיליע נאמען האב איך פארגעסן) האט אנגעשריבן פיל לידער אין העברעיש און אין יידיש, וואס זיינען געווארן זייער פאפולער. איך מיין, אז דער טעקסט פון עטלעכע לידער זיינע דארפן זיך געפונען אין ארכיוו.

תחילת ווינטער 1941 האט דער קיבוץ זיך געגרייט פייערן חנוכה. די הכנות זיינען אבער איבערגעריסן געווארן צוליב טראגישע געשעענישן: פון ווילנע איז געקומען א דעלעגאציע פון פינף פערזאן — צו איין פארשטייער מצד יעדער ארגאניזאציע — און געפאדערט הילף פאר דער רעשט אפגעראטעוועטע ווילנער יידן. מצד הנוער הציוני איז געקומען שלמה ענטין. ער האט אויסגעזען ווי א מת. ער האט דערציילט וועגן דעם שרעקלעכן גורל פון די ווילנער יידן, וועגן דערשיסן 80 טויזנט מענטשן, וועגן די אכזריות פון דייטשן און ליטווינער, וועגן מענטשן, וואס גייען אויס אין יסורים, אויפגעהאנגענע פאר די האר — און אנדערע מוראדיקע זאכן.

ס'איז צונויפגערופן געווארן א זיצונג פון דער קאארדינאציע, אויף וועלכער עס זיינען אנוועזנד געווען מצד דער „געזעלשאפטלעכער שוץ" ד"ר רינגעלבלום, שיפער, גוזשיק, גיטערמאן, בלאך און סאק. פון אונזער זייט האבן אין דער זיצונג אנטייל גענומען קאפלאן, אויערבאך און דאבראשקלאנקא. נאכן באריכט פון דער ווילנער דעלעגאציע איז באשלאסן געווארן איבערשיקן קיין ווילנע א מיליאן זלאטעס. דאס געלט האט געדארפט איבערפירן קיין ווילנע און דארט ארגאניזירן די הילף די חברה פון אונזער קיבוץ זהבה באיער, זי איז אבער ארעסטירט געווארן. די מיסיע האט איבערגענומען שלמה ענטין. אבער אויך ער איז ארעסטירט געווארן, מען האט אים איבערגעפירט אין פאוויאק און נאך א געוויסער צייט איז ער דערשאסן געווארן אויפן צמענטאזש אויף אקאפאווע.

נישט קוקנדיק אויף דער שטארקער באאומרויקונג און נערוועזיטעט, וואס זיינען ארויסגערופן געווארן צוליב די ווילנער ידיעות, האט דער הנוער הציוני פונדעסטוועגן דאך געפייערט חנוכה. אויף וויפל מיר איז באקאנט, איז דאס געווען די איינציקע חנוכה־פייערונג אין דעם יאר אין ווארשעווער געטא. דער זאל אויף נאוואליפקי 7 איז געווען איבערפולט איבער די ברעגן. אנוועזנד זיינען געווען די קיבוץ־מיטגלידער, חברים פון די קנים און פארבעטענע געסט. נאך דער דערעפנונג איז פארגעקומען דאס פייערלעכע אנצינדן די חנוכה־ליכט. וועגן דער ארבעט אין קיבוץ האט גערעדט מ. אויערבאך, נאך א קליינע פארשטעלונג האבן געהאלטן געלעגנהייטס־רעדעס ד"ר בלאך און ד"ר ניסנבוים. די אימפרעזע איז געשלאסן געווארן מיט חלוצישע לידער פונם כאר. דער חנוכה־אוונט האט אויף אלעמען איבערגעלאזט א שטארקן רושם. מען האט געפילט, אז די חנוכה־מנורה האט אויף א רגע ליכטיק געמאכט די געמיטער און צעריסן דעם קאשמאר. ס'האט זיך געפילט דער אטעם פון די מכביער. אין די הערצער האט זיך אויפגעוועקט דער גייסט פון גבורה, דער גייסט פון ווידערשטאנד.

צו יענער צייט האט שוין אין געטא עקזיסטירט די געהיימע ארגאניזאציע און איר ציל איז געווען פירן אן אויפקלערישע ארבעט, פארשפרייטן אומלעגאלע בראשורן און פירן אן אקציע קעגן יידישע פאליציאנטן און בונדים. צו דער געהיימער ארגאניזאציע האבן געהערט דעמאלט אונזערע פיר חברים: באמא אשכנזי, קאלעק יאקובאוויטש, בעריש אויערבאך און טאלעק קאפלאנסקי.

דער פרילינג האט זיך דערנענטערט. כדי אנצוהאלטן א קאנטאקט מיט דער פראווינץ — איז אין הסכם מיט א באשלוס פון הנהגה ראשית, אוועק איבערן לאנד אויף א 2 חדשימדיקע נסיעה מ. אויערבאך. דאס איז נישט געווען קיין לייכטע אויפגאבע. נישט קוקנדיק דערויף איז דאך דעם חבר אויערבאך געלונגען צו באזוכן אונזערע פונקטן אין לעמבערג, לובלין, ביאלא פאדלאסק, אסטראווצע, דעמבלין, קאזשעניץ א. א. פון דער נסיעה איז ער אבער צוריקגעקומען א שטארק־צעבראכענער. ער האט מיטגעבראכט די טרויעריקע בשורה פון אויסזידלונגען אין לובלין. פאר דער הנהגה איז געשטאנען א נייע אויפגאבע: ראטעווען די לובלינער חברים. געלונגען איז אונז צו ראטעווען 4 פערזאן.

עס איז אנגעקומען פסח 1942. אויך דאס מאל האט דער קיבוץ געטאן אלץ, כדי די ערשטע סדר־נאכט זאל אויספאלן וואס פייערלעכער. עס זיינען פארבעטן געווארן דער פאטראנאט און קאארדינאציע. אנוועזנד זיינען געווען ד"ר שיפער און ד"ר בלאך. מיט דעם לאקאל אויף נאוואליפקי 7 זיינען פארבונדן זכרונות פון א פרעכטיקער פייערלעכער שעה. דאס איז געווען דער לעצטער סדר, וואס מיר האבן פייערלעך געפראוועט אין געטא.

דעם 22 יולי 1942 האבן זיך אויף די געטא־מויערן באוויזן די ערשטע אפישן וועגן דער אויסזידלונג פון ארבעטסלאזע און די איינוווינער פון די פשיטולקעס. טאג־טעגלעך זיינען פארגעקומען אבלאוועס, מתחילת בלויז אין גאס, שפעטער אויך אין די הייזער. צו דער ארבעט אין די ווארשטאטן זיינען צוגעטרעטן אויך די מיטגלידער פון אונזער קן. א טייל ווארשטאטן איז ליקווידירט געווארן, בעת דער בערשטן־רעדפארט, להיפך, איז נאך פארגרעסערט געווארן. אין דער צייט איז די לעשנא געווארן אויסגעטייטלט פונם געטא. האט מען דעריבער דעם קיבוץ און דעם ווארשטאט אריבערגעטראגן אויף שווינטא־יערסקא 32, וואלאווא 6. אונזער קיבוץ איז איינגעגלידערט געווארן אינם בערשטן־שאפ, וועלכער האט ארומגענומען 140 ווארשטאטן. נישט קוקנדיק אויף דער לחלוטין געענדערטער לאגע האט דער קיבוץ ווייטער געארבעט און געלעבט אלס א קאלעקטיוו.

דער דייטש האט זיך נישט בלויז באגרענעצט מיט אבלאוועס אויף די גאסן. אויך אין בערשטן־שאפ זיינען פארגעקומען אבלאוועס. בעת אזעלכע אבלאוועס האבן מיר פארלוירן אונזערע ערשטע 15 קיבוץ־חברים.

נאך עטלעכע וואכן פון שטילשטאנד האבן די ארבעטער פון בערשטן־רעדפארט באקומען א באפעל מיטצונעמען עסן אויף דריי טעג און זיך שטעלן אויף ניסקא גאס. די איבעריקע שאפן האבן באקומען אנדערע זאמלפונקטן. אין יענעם טרויעריקן אקטאבער־טאג האבן אונז די דייטשן געפירט אין רייען צום זאמל־פונקט און אויפן וועג אומברחמנותדיק געשלאגן.

אויפן זאמל־פונקט זיינען מיר אפגעלעגן 3 טעג אן עסן. אויך דא האט דער קיבוץ נישט אויפגעהערט צו זיין א קאלעקטיוו, ווו איינער האט דעם צווייטן ווי ווייט מעגלעך געהאלפן. אויפן פערטן טאג איז פארגעקומען א סעלעקציע. אלע מיטגלידער פון קיבוץ זיינען באשטימט געווארן צו גיין אויפן אומשלאג־פלאץ.

מיר האבן באשלאסן נישט לאזן זיך. י. פראשקער האט זיך אריבערבעקומען אין ראזענס גארבעריי, כדי אויסצופארשן ווי אזוי זיך ראטעווען. ער איז צוריקגעקומען מיט דער ידיעה, אז נישט קוקנדיק אויף די מניעות, וועט דאך א גרעסערער גרופע געלונגען זיך דארט אויסבאהאלטן. ס'איז אבער נישט געלונגען לייזער אלע צו ראטעווען. בקויז 35 חברים פון קיבוץ איז געלונגען פארנאכט זיך אויסצובאהאלטן אין דער גארבעריי. די רעשט איז אוועק אויפן אומשלאג־פלאץ. וועגן יחזקאל דאבראשקלאנקא זיינען מיר געוווירער געווארן, אז ער האט נישט געוואלט אריינגיין אין וואגאן און אין דער לעצטער מינוט איינגענומען ציאן־קאלי.

די אפגעראטעוועטע גרופע איז אן ערך 15—20 טעג אפגעלעגן אין די קעלערן און אויפן בוידעם פון דער גארבעריי. ערשט נאך עטלעכע וואכן זיינען די אפגעראטעוועטע, א דאנק די באמיונגען פון די ראזענס, לעגאליזירט געווארן. זיי האבן באקומען ארבעט־לעגיטימאציעס און געווען באשעפטיקט אויף שוו. יערסקא.

א גרויס געשעעניש איז געווען אן ספק אברהם קשעפיצקיס צוריקקומען פון טרעבלינקי. קשעפיצקי — א מיטגליד פון אונזער קיבוץ, איינער פון די ארויסגעפירטע חברים האט געגליקט זיך אויסצובאהאלטן אין א באגאזש־וואגאן און אויף איינער פון די סטאציעס איז אים געלונגען אנטלויפן און זיך אומקערן קיין ווארשע. קשעפיצקי, וואס האט מיט זיינע אייגענע אויגן געזען דעם אמת וועגן די קרעמאטאריעס (צוו. א. האט ער געזען אונזער חבר סאמעק קאפלאן א נאקעטן א מינוט פארן אריינגיין אין גאז־קאמער) האט מיט א פארצווייפלטער ענערגיע אנגעהויבן אויפקלערן די ווארשעווער יידן וועגן דעם שרעקלעכן גורל, וואס עס דערוווארט זיי. קשעפיצקי האט אין קיבוץ גופא און אויך אין אנדערע ארגאניזאציעס אן אויפהער גערופן צום באוואפנטן ווידערשטאנד. (זע: ארטיקל פון רחל אויערבאך אין „נ. לעבן").

די לאזונג, וואס איז געווארפן געווארן דורך קשעפיצקי, האבן איבערגענומען מרדכי אניעלעוויטש (השומר הצעיר), אליעזר געלער (גורדוניה), מרדכי אויערבאך (הנוער הציוני).

מתחילת האט מ. אניעלעוויטש געפירט די אקציע זעלבשטענדיק, ערשט נאך דער באוואפנטער רעאקציע אויף מילא האט ער זיך פארבונדן מיט גורדוניה און הנוער הציוני. בעת דער אויסזידלונג דעם 18 יאנואר האט אויך צוו. א. געשטעלט א ווידערשטאנד די פארייניקטע גרופע הנוער הציוני און גורדוניה, וואס האט געהאט אין איר רשות שוין פון פריער אויס אייגנעקויפט געווער. דריי ס.ס.־לייט זיינען דאמלט געפאלן טויט און עטלעכע פארוואונדעט. די דייטשן האבן אויסגעלאזט זייער נקמה אויף די ווארשעווער יידן מיט נייע פייניקונגען און נגישות.

דער באוואפנטער ווידערשטאנד אויף מילא האט געהאט א דעצידירנדיקע ווירקונג אויפן באשלוס פון מרדכי אניעלעוויטש וועגן קאארדינירן די טעטיקייט פון די פארשידענע קאמף־גרופן, וואס האבן ביז איצט געהאנדלט אויף אייגענער האנט.

א געמיינזאמע בעראטונג איז פארגעקומען אין ראזענס גארבעריי. עס איז באשלאסן געווארן צונויפצוזאמלען א גרעסערע געלט־סומע און אנבינדן באציונגען מיט דער פוילישער אונטערערדישער באוועגונג. אין די ביידע אקציעס האט אנטייל גענומען מ. אויערבאך.

אונזער קיבוץ האט געשאפן דריי קאמף־גרופן, צו 10 פערזאן אין יעדער גרופע.

ערשטע גרופע — לייטער משה בוים.
צווייטע גרופע—לייטער בעריש אויערבאך,
דריטע גרופע — לייטער יעקב פראשקער.

פאר א גאר גרויסע סומע, וואס אויערבאך האט צונויפגעזאמלט, זיינען איינגעקויפט געווארן פאר די קאמף־גרופן געווער. אויסערדעם איז מען צוגעטרעטן אויסצוארבעטן געווער אין בערשטן־רעדפארט. לעקציעס וועגן פראדוצירן גראנאטן און באמבעס פון אייזערנע רערן, שוועבל און אנדערע מאטעריאלן האט מען אונז געגעבן אויף א ספעציעלן צוזאמענטרעף, אין וועלכן ס'האבן אנטייל גענומען מ. אניעלעוויטש און א יידישער אינזשעניר.

די צוזאמענארבעט צווישן די ארגאניזאציעס האט פאראיינהייטלעכט די קאארדינאציע, וואס איז באשטאנען פון 10 מענטשן. יעדע

(סוף אויף זייט 5)

א. שטרלעצקי

זעצט פאר דעם קאמף פון די ווארשעווער געטא־גבורים

א נייַ קאפיטל, א נייע עפאכע אין דער געשיכטע פון יידישער מארטיראלאגיע אין גלות האט זיך אנגעהויבן מיטן מאמענט, ווען דאס הויפעלע פארמאטערטע יידן פון ווארשעווער געטא זיינען אין פרילינג 1943 ארויס אין באוואפנטן ווידערשטאנד קעגן מעכטיקן דייטשן שונא.

דער אויפשטאנד אין ווארשעווער געטא איז נישט סתם געווען קיין אויפברויז פון מענטשן, וואס האבן געוואלט נקמה נעמען אין זייערע פיינט. דער אויפשטאנד איז געקומען אין רעזולטאט פון א ווידערשטאנד־באוועגונג, וואס האט אנגעהויבן צו ווירקן ביי די יידן אין פויקן פון ערשטן מאמענט אן, ווען די דייטשע חיילות האבן פארנומען דאס לאנד. אומעטום, אין יעדן יידישן געטא, אין יעדן לאגער האט עקזיסטירט און געווירקט דער יידישער ווידערשטאנד, וואס האט זיך אויסגעדריקט אויף פארשידענע אופנים. אזוי שטעלט פעסט די געשיכטע פון דער לעצטער צייט. דאס איז א היסטארישער אמת.

היטלער האט געוואלט אומברענגען די יידן, האט געוואלט, אז יידן זאלן אויפהערן צו לעבן און עקזיסטירן אלס מענטשן און אלס פאלק. און יידן האבן זיך דעם דאזיקן דייטשן „באשלוס" מיט אלע מיטלען זיך באמיט אנטקעגנצושטעלן.

דער אויפשטאנד אין ווארשעווער געטא איז געווען דער גרעסטער אויפברויז פון דער יידישער גבורה, איז געווארן דער סימבאל פון אט דער יידישער נישט־נאכגיביקייט, נישט משלים צו זיין מיט דעם צושטאנד ווי ער איז, נאר אויסצוקעמפן זיך די רעכט און פארטיידיקן דעם כבוד, נישט אפשטעלנדיק זיך פאר קיין קרבנות.

די וועלט איז ביז אונזער לעצטער צייט געווען צוגעוווינט צו קוקן אויף יידן ווי אויף א ווילנלאזע און מאכטלאזע מאסע מיט וועלכע מ'קאן אלץ טאן, וואס מ'וויל. דער לעצטער דור אבער האט א סוף געמאכט צו דער דאזיקער לעגענדע, האט געוויזן פאר דער וועלט, אז יידן קאנען זייער כבוד פארטיידיקן, פונקט ווי אנדערע פרייהייט־ליבנדיקע פעלקער, אויב נישט נאך העלדישער, אויב נישט מיט מער הערואיזם און געוואגטקייט ווי אנדערע פעלקער. דאס האט באוויזן דער אויפשטאנד אין ווארשעווער געטא און די העלדישע שטעלונג פון ארץ־ישראל־ישוב בשעת און נאך דער מלחמה. און אט די ביידע צווייגן פון דער פארענדערטער יידישער פסיכאלאגיע האבן זייער גייסטיקע יניקה און באגייסטערונג געשעפט פון דער נאציאנאלער יידישער רענעסאנס־באוועגונג און קודם־כל פון דעם ציוניזם.

די לעצטע יארן האט דער ציוניזם יאר איין יאר אויס איינגעפלאנצט ליבע צום פאלק, האט געוועקט דעם נאציאנאלן באוווסטזיין און האט דערצויגן א דור פרייע מענטשן, וואס זיינען אפגעוויינט געווארן פון די גלות־פעלערן, וואס אונזער צעשפרייט פאלק האט אין די אומנארמאלע לעבנס־באדינגונגען פאראייגנט.

די צייט פון עקזאמען איז געקומען. דאס איז געווען דער לעצטער וועלט־קאטאקליזם. און די האפענונגען האבן נישט פאראטן.

עס איז נישט קיין צופעליקייט, וואס דער רוב פון די ווארשעווער געטא־קעמפער און די העלדן פון אנדערע געטאס און פארטיזאנער־אפטיילונגען האבן געהערט געשטאמט פון די רייען פון די ציוניסטישע יוגנט־ארגאניזאציעס, פון יענע ארגאניזאציעס, וואס האבן זייער יוגנט דערצויגן אויף די אידעאלן פון די חשמונאים, בר־כוכבא און יוסף טרומפעלדאר. זיי זיינען עס געווען די, וואס האבן באגייסטערט אויך די ברייטערע יידישע מאסן צו דעם קאמף און צום העלדישן גוראנגל מיטן שונא.

די געטא־העלדן — אויפהייבנדיק די פאן פון קאמף — האבן דאס געטאן מיטן פולשטענדיקן באוווסטזיין, אז דאס איז נישט קיין קאמף פאר זייער אייגן לעבן, נאר אז דאס איז א קאמף פארן יידישן כבוד און פאר די רעכט פון יידישן פאלק צו לעבן גלייך ווי אלע אנדערע פעלקער. דעריבער האבן זיי נישט פארצווייפלט, ווען דער הונדערטפאכיק־שטארקערער שונא האט אנגעהויבן איינצוברעכן זייערע פארטיידיקונגס־פאזיציעס און ווען די רייען פון זייערע קעמפער זיינען געווארן וואס אמאל שיטערער. זיי האבן געוווסט, אז דער גייסט פון ווארשעווער געטא־אויפשטאנד וועט דערגרייכן אומעטום, אין יעדן ווינקל, אין יעדן יידישן הארץ — און זייער אנגעהויבענער קאמף וועט פארגעזעצט ווערן.

דער גורל האט געוואלט, אז זיי זאל אויסקומען צו זיין די ערשטע זעלנער אויף דעם פראנט. זיי האבן זייער אויפגאבע דערפילט בשלמות און דאס יידישע פאלק וועט אין זיי קיינמאל נישט פארגעסן. זיי וועלן פאר אונז תמיד דינען אלס ביישפיל און מוסטער. זיי וועלן אריין אין פאנטעאן פון אונזערע אומשטערבלעכע קדושים און גבורים.

* * *

4 יאר זיינען שוין פארביי זינט דעם העלדישן אויפשטאנד אין ווארשעווער געטא. אין משך פון דער צייט איז דאס פנים פון אייראפע אינגאנצן פארענדערט געווארן. עס איז ענדגילטיק צעשלאגן געווארן דער פינצטערער היטלעריזם און עס איז געקומען דער אויסגעבענקטער פרידן.

צוויי יאר זיינען שוין פארביי זינט יענער צייט, ווען עס האבן אויפגעהערט די הארמאטן־שיסן אין אייראפע. פעלקער זיינען באפרייט געווארן. נאר איין פאלק, דאס פאלק פון די געטא־מארטירער האט נאך אלץ נישט באקומען זיין רעכט אלס פאלק. אין פארשידענע ערטער מוז דאס דאזיקע פאלק נאך אלץ קעמפן פאר זיין קיום.

נאך נישט פארענדיקט איז דער קאמף פון די געטא־גבורים. עס ציט זיך נאך דער דאזיקער קאמף. אויף א צווייטער פאזיציע ביי אנדערע אומשטענדן, אבער דער קאמף איז דער זעלבער — דער קאמף פאר קיום האומה!

נייע כוחות זיינען אויף אונז אויפגעשטאנען און געפינען זיך היינט מיט אונז אין קאמף, אבער ווילן ווילן זיי דאס זעלבע, וואס היטלער. זיי ווילן נישט קיין פריי יידיש פאלק, זיי ווילן יידן זאלן בלייבן א ווערקצייג אין זייערע הענט און זיי זאלן קאנען מיט זיי טאן, וואס זיי ווילן.

* * *

די גאנצע יידישע וועלט האט היי־יאר געפייערט דעם אנדענק פון די געטא־גבורים. אויך אין דער שטאט ווארשע, ווו עס איז אויפגעהויבן געווארן מיט יארן צוריק די בלוי־ווייסע פאן פון יידישן פרייהייטס־קאמף זיינען היי־יאר פארגעקומען פייערונגען לכבוד זייער אנדענק. טויזנטער יידן זיינען געקומען אויף די גאסן פון ווארשע, כדי צו באערן די געפאלענע אויף מילע, זאמענהאף און גענשע. אונזערע אלע צייטונגען האבן געווידמעט פיל פלאץ דעם געטא־אויפשטאנד און די געטא־העלדן. אבער ליידער איז בשעת די פייערונגען אזוי ווייניק דערמאנט געווארן וועגן דעם קאמף פון די געטא־גבורים, וואס מוז נאך היינט ליידער פארגעזעצט ווערן, דארט אין ווייטן אבער נאענטן צו אונזער הארץ — ארץ־ישראל און אויף וואסערן פון ים־התיכון. און אויב עס איז אונז באמת טייער דער אנדענק פון אונזערע געטא־גבורים, לאמיר אין היינטיקן טאג נאך מער אנשליסן זיך אין זייער קאמף, אין קאמף פאר דער עקזיסטענץ און רעכט פון יידישן פאלק, און דעם קאמף, וואס האט זיך אנגעהויבן אין ווארשעווער געטא, אבער וועט דעצידירט ווערן ביי די ברעגעס פון ים התיכון.

דער אנטייל פון „הנוער הציוני"

(סוף פון זייט 4)

ארגאניזאציע איז געווען רעפרעזענטירט דורך צוויי פארשטייער. מצד אונז זיינען אין דער קאארדינאציע געווען: יעקב [illegible]שקער און מ. אויערבאך. דער לעצטער איז געווען א ספעציאליסט אויף אויסזוכן וווינונגען פאר דער קאארדינאציע אויף דער „ארישער זייט". דער קיבוץ־מיטגליד זשיכלינסקי, דער דעמלטיקער גמינע־וועכטער אויף זאמענהאף, האט אונז באזארגט מיט בענזין, וואס איז געווען נויטיק פאר דער געווער־פראדוקציע. דער בענזין האט געשטאמט פון אויטאס, וואס פלעגן אנקומען אויפן גמינע־הויף.

צוזאמען מיט אנדערע קאארדינאציע־מיטגלידער האבן מיר אנטייל גענומען אין שאפן געלטער אויף איינקויפן געווער. אונזערע צוויי חברים האבן אנטיילגענומען אין דער גרופע, וואס האט אין א געוויסן זונטיק, אין פעברואר 1943, 4 א זייגער פארטאג, אויסגעפירט א טויט־אורטייל איבער צוויי יידישע געשטאפאווצעס און די 2 אנדערע געווארנט זיי זאלן אויפהערן זייער פארברעכערישע טעטיקייט.

ס'איז אנגעקומען פעברואר, מערץ. די יידישע באפעלקערונג אין געטא האט זיך פארקלענערט ביז 40—50 טויזנט. גרייטנדיק זיך צום אויפשטאנד האבן מיר אנגעהויבן בויען א בונקער מיט א געהיימען איינגאנג אויף וואלאווא 6. די דאזיקע ארבעט האט פארלאנגט א סך אנשטרענגונג. א פאמפע, א מאטאר און אנדערע מכשירים זיינען צוגעשטעלט געווארן דורך מ. אויערבאך פון דער „ארישער זייט". מיר האבן אויך געהאט בשותפות מיט „גורדוניה" און „בונד" א צווייטן בונקער, וואס איז געווען פארבונדן מיט די קעלערן פון געריכט אויף קראשינסקי־פלאץ.

און אט איז אנגעקומען אפריל. די שטימונג איז געווארן וואס אמאל מער א צערייצטע, פון א נארמאלער ארבעט האט קיינער שוין נישט געטראכט. דער קיבוץ האט זיך אינגאנצן שוין געהאט איבערגעטראגן אין בונקער. און אויפן בוידעם איז טאג און נאכט געזעסן אונזערס א שמירה.

דעם 19־טן אפריל באלד אינדערפרי האבן זיך 7 ס.ס.־לייט דערנענטערט צו אונזער הויז, און הינטער זיי — א גרופע אוקראינער און ליטווינער. מיר האבן זיי אויפגענומען מיט א פייער פון גראנאטן און פלעשער מיט זאלץ־זויער. נישט ריכטנדיק זיך אויף אזא אטאק מצד אונז, האבן זיי נישט געשטעלט קיין ווידערשטאנד. זיי האבן געהאט פיל פארלוסטן: אן ערך 15 פאגאטאוויע־קארעטקעס האבן געמוזט צונעמען די געפאלענע ס.ס.־לייט.

אויסנוצנדיק די מהומה צווישן די דייטשן, האבן מיר דערוויל אויפגעבראכן די געטא־מויער, פון באניפראטערסקא און שוו. קשיסקא ביז קראשינסקי־פלאץ. אויף אזא אופן האבן מיר דערמעגלעכט, אז א גרופע יידן זאלן ארויס פון געטא. א טייל פון די אנטלויפנדיקע זיינען געפאלן אונטער די דייטשע קויכן, עטלעכע הונדערט איז דאך געלונגען זיך צו ראטעווען. אונזער צווייטער אטאק איז געווען געווענדעט צו דער דייטשער וואך ארום דער געטא־מויער. מיר האבן פיל פון זיי דערהרגעט.

אין גאנצן געטא האט שוין געפלאקערט דער אויפשטאנד.

דעם 20 און 21 אפריל האבן די דייטשן אויף אונזער אפשניט געווארפן גרעסערע מיליטער כוחות. אלע פוילישע הייזער נאענט ארום געטא זיינען עוואקוירט געווארן. די טראמוויען זיינען שטיין געבליבן, ביי די אויפגעבראכענע לעכער אין די געטא־מויערן האבן זיך באוויזן דייטשע טאנקן.

דעם 21 אפריל האבן די דייטשן דאס ערשטע מאל אויך גענוצט אעראפלאנען. מיר זיינען געווען, פארשטייט זיך, מאכטלאז קעגן זיי. א גרויסע צאל ברען־באמבעס האט עקספלאדירט ארום אונז. דאס געטא איז געשטאנען אין פלאמען. קאמף־פאזיציעס און די באהעלטענישן אין די אויבערשטע שטאקן האבן פארלוירן זייער ווערט. מ'האט געקעמפט עקשנותדיק, מיט פארצווייפלונג. מען האט נישט געטראכט זעלבסטפארשטענדלעך פון אן ענדגילטיקן זיג איבערן שונא, נאך ווייניקער האט מען געגלויבט זיך צו ראטעווען ס'אייגענע לעבן. מען האט געקעמפט אויסשליסלעך פאר א ווירדיקן טויט, פאר ראטעווען דעם כבוד פון מענטש און ייד.

דאס גרעסטע אומגליק איז אבער ערשט איצט געקומען: עס האט אנגעהויבן פעלן אמוניציע, דער עיקר — קויקן.

מיר זיינען געווען געצוואונגען דעם 25 אפריל צוריקצוציען זיך אין די בונקערס. ס'רוב פון אונזערע חברים זיינען אומגעקומען, ווערנדיק פארשיט אינם בונקער אויף וואלאווא 6. זעקס אנדערע חברים: פראשקער, גאלדשטיין, ב. אויערבאך, בלאנעס און לייבאוויטש זיינען ארויס פון געטא, און אויסער ב. אויערבאך, זיינען זיי אלע אומגעקומען. מ. אויערבאך איז געווען ביזן יאר 1944 טעטיק אויף דער „ארישער זייט" און שפעטער געווארן ארעסטירט אלס פאליטישער טוער. ער איז אומגעבראכט געווארן אויף גדאנסקע 103.

לייב ראכמאן

קידוש השם און קידוש העם

מנשרים קלו ומאריות גברו...
ונקיתי דמם לא נקיתי...

לייכטער ווי די אדלער און שטארקער פון די לייבן זיינען אונזערע געטא־גבורים, די גבורי ישראל געווען אין קאמף פאר קידוש האומה און קידוש השם.

אונזער געשיכטע, וועלכע איז א געשיכטע פון מעטים ביד רבים — איז א לאנגע קייט פון קידוש השם, פון העלדישקייט און הערא־יזם. ווי דער עמוד האש — האט דאס הייליקע פייער פון קידוש השם באלויכטן אונזער לאנגן, טרויעריקן און פינצטערן גלות־וועג.

נישט אין אלע צייטן, נישט אין אלע דורות האט זיך אבער דער קידוש־השם אויסגעדריקט אין די זעלבע פארמען:

אויב אונזער גאר אלטע געשיכטע וויסט צו דערציילן וועגן א שמשון הגיבור — קידוש השם וואס דרוקט זיך אויס אין „תמות נפשי עם פלישתים", אויב די יידישע גלאררייכע היסטאריע שטאלצירט מיט די מכבי'ער, מיט בר כוכבא, מיט ר' עקיבא און אנדערע קדושי וגבורי ישראל, האט אבער דער קידוש השם פון אונזערע עלטערן, אין לאנגע יארהונדערטער גלות — זיך אויסגעדריקט אין אנדערע אופנים, — אן אקטיווע ארויסטריטן קעגן די שונאים אונזערע, אן באוואפנטע אויפשטאנדן קעגן אונזערע פייניקער. די אלטע יידישע גבורה איז פארוואנדלט געווארן אין פאסיוון ווידערשטאנד. „אונזערע אבות האבן מבטל געמאכט די ארומיקע וועלט און מיט שמע ישראל אויף די ליפן, מיט הייליקער פרייד אין הארצן — זיינען זיי געגאנגען אויף קידוש השם".

דא האבן מיר אבער נישט צו טאן מיט א סתירותדיקער אויפפאסונג פון דעם באגריף קידוש השם.

געווירקט האט די צייט און די אומשטענדן.

בזמן שהשנים כתיקונם — ווען יידן זיינען געווען ביי זיך אין לאנד, אויף אייגענער ערד, ווען צוגלייך מיטן קאמף פארן יידישן גייסט, האט מען אויך פארטיידיקט די נאציאנאלע ווירדע, צוגלייך מיט דער תורת ישראל — אויך דאס ארץ־ישראל — האט דער קאמף זיך געמוזט אויסדרוקן אויך אין אקטיווע פארמען.

אנדערש איז אבער געווען אין די לאנגע יארהונדערטער גלות, ווען דער הויפט־פונקט ביים פארטיידיקן אונזער נאציאנאלן אייגנארט איז געווען דער קאמף פאר אונזער גייסט.

אין דעם דאזיקן קאמף איז דער שמע ישראל געווען דער פאסיקסטער אויסדרוק פון יידישער גבורה און פון קידוש־השם.

* * *

נישט דעריבער קיין וואונדער, וואס אונזער דור, דער דור וואס איז במשך פון א האלבן יארהונדערט באזעלט פון פאליטישן ציוניזם, דער דור וואס האט זיך גענומען רעאליזירן דעם טרוים פון שיבת ציון, דער דור וואס האט פון זיך ארויסגעגעבן הונדערטער טויזנטער חלוצים און פיאנערן פאר דער ווידעראויפלעבונג פון אונזער פאלק אויף דעם באדן פון אונזער פאטערלאנד, אז אט דער דור האט מיט פלאמענדיקער גבורה צוריק אויפגעהויבן אונזער אלטער אויפשטאנדס־פאן...

און נישט קיין צופאל, וואס אט די סימבאלישע אויפשטאנדס־פאן, וועלכע האט ליכטיק געפלאטערט איבער די קעפ פון די אויפשטענדלער, איבער די קעפ פון גאנצן קעמפערישן געטא; וואס האט זיך געהויבן איבער אלע אנדערע פאנען — איז געווען די בלא־ווייסע...

די גבורי הגעטא האבן געפילט, אז זיי הענגען נישט אין דער לופט, זיי האבן געפילט, אז א ים מיט הערצער, פון זייערע ברידער, וואס זיצן אויף אייגענער ערד ברויזט און שטורעמט מיט זיי מיט און — טראץ דער גלייכגילטיקייט פון דער וועלט ארום — האבן זיי געוווסט, אז זיי זיינען נישט אינגאנצן איינזאם, זיי זיינען נאר אן אפגעריסענער פראגמענט־אפשניט, ארומגערינגלט פון שונא און — דעריבער האבן זיי דעם פאן ביז דער לעצטער רגע נישט ארויסגעלאזט, נאר געטראגן א״ב שטאלץ אין דער הויך...

די געטא־קעמפער האבן קיין איין מינוט נישט געצווייפלט אין דער צוקונפט פון יידישן פאלק. די וויזיע פון באפרייטן יידישן פאלק האט זיי געמוטיקט און געשטארקט.

דאס איז ניט געווען קיין פארצווייפלונגס־קאמף און אויך נישט א קאמף אין זין פון „תמות נפשי עם פלישתים". דאס איז געווען א קאמף פארן לעבן. אויב נישט פאר די וואס האבן געקעמפט אויפן געטא־אפשניט, איז — א קאמף פארן לעבן פון יידישן פאלק...

און אין דעם באשטייט דער זיג, דער נצחון פון די געטא־קעמפער: זיי האבן געראטעוועט און אויסגעקעמפט נישט נאר זייער כבוד, נאר דעם כבוד פון גאנצן יידישן פאלק...

און פונקט ווי זיי האבן אין זייער הייליקן קאמף געשעפט כוח און מוט אין אונזער אלטער געשיכטע און אין אונזער היינטצייטיקער, רומפולער ווירקלעכקייט אין ארץ־ישראל — אזוי שעפן מיר און אונזערע איצטיקע גבורים אין ארץ־ישראל מוט און כוח פון זייער הייליקער גבורה.

זייער הערואיזם שטארקט און קרעפטיקט אויך אונזער איצטיקן קאמף.

און ווען אונזערע גבורים קעמפן איצט אין ארץ־ישראל טאן זיי דאס אויך אין נאמען פון אונזערע געטא־העלדן...

און פונקט ווי די גבורי הגעטא האבן אין זייער וויזיע געזען דאס באפרייטע יידישע פאלק — אזוי זעען מיר היינט, אין אונזער קאמף, פאר אונזערע אויגן — זיי, אונזערע ברידער, וואס זיינען ביזן לעצטן געפאלן אויף דעם שלאכט־פעלד פארן כבוד פון גאנצן פאלק. מיר זעען זיי אויף די פאדערשטע פאזיציעס פון אונזערע געפאלענע זעקס מיליאן קדושים וטהורים, אומגעקומענע אויף קידוש השם...

און פונקט ווי זיי ווייסן מיר, אז מיר זיינען נישט אליין אין קאמף, אונז שטארקט דער גלויבן אין נצח ישראל.

מיר ווייסן אויך, אז דאס אומשולדיקע פארגאסענע בלוט פון אונזערע גבורים, ווי פון אונזערע אלע קדושים, וועט נישט געשענקט ווערן — ונקיתי דמם לא נקיתי!

דער צוזאמענפאר פון יידישע קעמפער

אין גאנצן לאנד זיינען היי־יאר פארגעקומען פייערלעכע אקאדעמיעס אין יאר־טאג פון ווארשעווער געטא־אויפשטאנד. אויך אין אלע סניפים און קנים פון „איחוד" און „איחוד, הנוער הציוני עקיבא" זיינען פארגעקומען ספעציעלע אוונטן געווידמעט דעם ווארשעווער געטא־אויפשטאנד, אויף וועלכע עס איז אויספירלעך ארומגערעדט געווארן די געשיכטע פון ווארשעווער געטא־אויפשטאנד און די אידעע פון נאציאנאלע גבורה.

אין די ראמען פון די גאך אימפאזאנטע פייערונגען, וואס זיינען פארגעקומען אין ווארשע, נאך דער גרויסער אקאדעמיע אין קינא „ראמא" און נאך דער פייערונג אויף די געטא־חורבות ביים סימבאלישן קבר פון די געטא־גבורים, איז פארגעקומען א צוזאמענפאר פון יידישע פארטיזאנער און פרייהייט־קעמפער. עס איז אויסגעקליבן געווארן א נייע פארוואלטונג. מצד דעם „איחוד" [illegible] אריין די ח"ח נעיטער, דער בארימטער פארטיזאנער העלד אינזש. משה גילדענמאן (דיאדיא מישא) און טארטאן פון קאטאוויץ.

יהושע שלייען

אַזאַ איז אונזער יידישער מזל...

(היימישע שמועסן)

הימישע שמועסן קענען נישט און האבן נישט היינט דעם זעלבן פירוש, מיין און זין פון אמאל, פון יענע נאך פרישע אין זכרון, אבער אזוי אומדערבארמדיק ווייט־פארשוווב־דענע צייטן...

הימישע שמועסן... עס איז נישטא קיין היימלעכקייט אין יידישן לעבן און ס'איז טאקע זוויך נישקשהדיק אומהיימלעך אין דער וועלט ארום.

עס ליגט ווי אן אפענע וואונד אויף די חורבות פון די טויזנט־יעריקע יידישע ישובים, אין הארץ פון איראפע, די יידישע היימלאזיקייט.

עס פיבערט ,עס גליט אין אלע יידישע הערצער, סיי אין דעם ארעמען און הונגעריקן, סיי אין דעם רייכן און זאטן וועלט־ווייטן יידישן גלות — יידישער היים־ווי.

און ווי איר זאלט נישט עפענען א יידישע צייטונג, א יידישע שריפט, אין די אלע שבעים לשונות וואס יידן רעדן, שרייבן און לייענען אויף גאר דער וועלט, וועט איר קודם זען אויף דער ערשטער זייט מיט גרויסע מאנענדיקע אותיות, דאן אין טאג־ארטיקל, אין פעליעטאן, אין קארעספאנדענץ, דער עיקר אט די צוויי ווערטער: א ר ץ ־ י ש ר א ל.

וועגן זייער אייגענעם לעבן, וועגן די לאקאלע ענינים פון דעם מיליאנען קיבוץ, וועט איר אויך עפעס לעזן אין אט די צייטונגען, אבער דאס שטייט ערגעץ אויפן צווייטן אדער דריטן פלאץ — סיידן, אז דאס לאקאלע געשעעניש איז טאקע אויך אזוי אדער אנדערש פארבונדן מיט ארץ־ישראל.

א, ניין! עס איז נישט בלויז מיטגעפיל און סימפאטיע צו אט דעם אלעמען וואס קומט פאר אין און ארום דעם קליינעם יידישן ישוב, וואס מאכט דאך נישט אויס מער ווי ארום זעקס פראצענט פון די לעבנגעבליבענע יידן אין דער וועלט.

פונקט אזוי ווי אונזערע פרומע זיידעס האבן זיך מיט זייערע תפילות געווענדעט צו מזרח אזוי זיינען אויך די יידישע הערצער אין אונזער, דאכט זיך אזוי ווייניק גלויביקן דור, געווענדעט צו דעם קליינינקן ישוב אין יידישן היימלאנד.

ער איז שוין היינט, דער ישוב, א מקור פון ענטוזיאזם, פון שטאלץ פאר יידן, אפשר שטארקער און אקטיווער ווי דער „מרכז רוחני" וועגן וועלכן עס האט געטרוימט אחד העם. ווייל ער איז נישט בלויז א מין „ממלכת כהנים" פאר יחידי סגולה, פאר אויסגעווײלטע.

דאס איז דאס פאלק וואס איז אוויפגעשטאנען, די שרידים וואס האבן זיך געראטעוועט פון אונטער די חורבות פון די פיתום'ס און רעמסס, וואס זיי האבן אויפגעבויט פאר זייערע פייניקער — וואס גייט אויסקויפן די זינד פון דורות, אויף אלע וועגן פון קרבן און נסיון אין יידישן היימלאנד.

ער שטייט דער ישוב אין ארץ־ישראל, אין זיין אזוי שווערן און אזוי ווירדיקן געראנגל, ווי א שטראלענדיקער דענקמאל פאר די הייליקע יידישע קינדערלעך, וואס זייער בלוט איז אזוי אומשולדיק צעגאסן געווארן, דווקא אויף די גרויסע שליאכן פון דער מענטשלעכער ציוויליזאציע און ווי א לייכט־טורעם פון האפענונג און טרייסט פאר די לעבעדיקע, פאר דעם פאריתומטן און דערנידעריקטן פאלק.

לאנגע חדשים דויערט די באלאגערונג; א גיגאנטישער אפאראט פון א מעכטיקע אימפעריום, מיליטעריש, פאליטיש, און פראפאגאנדיסטיש איז געלאזט געווארן אין גאנג, כדי צו ברעכן דעם ווילן, צו בויגן דעם קאפ פון דעם קליינעם אזוי עלנט אליין אין דער שלעכטער, פיינטלעכער וועלט ארום שטייענדיקן ישוב. און ער בויגט נישט זיין שטאלצן קאפ. עס ברעכט זיך נישט זיין ווילן — שוין אויף צומארגנס פון דעם געוועג בלוטיקן און צעשטערערישן ענגלישן אויסנאמס־צושטאנד, זיינען טויזנטער יידן ארויס פון רחובות צו ראטעווען די ברידער, וואס זיינען דערשוווומען אויף די כוואליעס פון ים, צו די ברעגעס פון היימלאנד...

הונדערטער פון זיי האט דער ענגלענדער אפגעפירט קיין ציפערן אין די לאגערן, אנשטאט די געראטעוועטע ברידער און שוועסטער.

מ'האט אפשר נישט געהערט קיין הארמאטן שאסן אין דעם העלדישן געראנגל, אבער דער עכא פון דער שלאכט האט גוט און שטאלץ אפגעהילכט אין יידישע הערצער.

יא, עס איז א שווערער וועג, א שווערער אומגלייכער קאמף — אבער ווען מיר, די לעצט געבליבענע זיינען צעבראכענע און דערנידעריקטע ארויס פון טאל פון פיין און שאנדע, און אונזערע אויגן האבן געזוכט אין אלע פיר עקן פון דער וועלט אן ענטפער אויף דעם וואס איז אויף אונז געקומען... פון ערגעץ איז קיין ענטפער נישט געקומען. פון ד א ר ט איז ער געקומען, פאר אונז און פאר דער וועלט.

פון דארט איז ער געקומען, פון דארט קומט ער מיט יעדער נייער ידיעה ווי א שלאכט־רוף, ווי א טרייסט, ווי א דערלייזונג פאר באטריבטע יידישע הערצער. יידן וויסן עפעס, מ'דארף זיי גאר נישט אויפקלערן, „אגיטירן". אט די גרויסע קעפלעך אויף דער ערשטער זייט אין די יידישע צייטונגען זיינען נישט קיין „פראפאגאנדע" — זיי זיינען אויסגעשרייען פון יידישער היים־ווי.

אפילו די שטענדיק „קלוגע" און „ניכטערנע" וואס פארנעמען זייט יארן ביי אונז א פאזיציע פון נייטראלע, זייטיקע, „מבינות־זאגער" ווערן אויך ארויסגעפירט פון זייער גלייכגעוויכט, ווערן מיטגעריסן, און ברעכן בפירוש כאטש שעמעוודיק און אביסל פארשטעלט, די שטרענגע „נייטראליטעט" זייערע.

מיט איינעם אזא פראפעסיאנעלן „מבינות־זאגער" האט לעצטנס פאסירט אזא מעשה. איידער ער האט זיך געלאזט אין וועג אריין, „כדי אויפן ארט אנצוקוקן און זען אלץ מיט די אייגענע אויגן" האט ער געלאזט וויסן דער וועלט אז, אדרבה, אלע אנדערע טייכן אויף דער וועלט ווי דער גאנגעס, מיסיסיפי אדער דער אמור למשל, זיינען אים נענטער ווי דער ירדן.

ער אריענטירט זיך נאר אויף גרויסע טייכן, מיט א סך וואסער, אזא קאלטער פיש איז ער! נו, איז ער געקומען צום ירדן און עס איז מיט אים געשען כמעט דער זעלבער נס ווי מיט יענעם הויכגעשטעלטן פאציענט פון נביא אלישע: ער האט זיך אפגעטובלט אין ירדן און איז געגעזן געווארן, אויסגעהיילט זיך פון א לאנג דויערנדיקער קרענק און גאר נישט געקענט אפוווּנדערן זיך: אין אלע בארימטע וואסערן זיך געוואשן און עס האט נישט געהאלפן און דווקא דאס ירדן־וואסער האט אים אויסגעהיילט.

דערציילט ער טאקע דער וועלט וועגן דער גרויסער אנטדעקונג וואס ער האט געמאכט: עס וואקסט א נייע און גרויס לעבן אויף דער אלטער ערד.

עס איז געשען דער וואונדער — אין די זעבע עטלעכע צענדליק יאר וועלכע וועלן, ליידער, פארצייכנט ווערן אין דער יידישער געשיכטע ווי א תקופה פון צערפולן בארג אראפ, פון טראגישן אויסלעשן זיך פון יידיש לעבן, פון יידישן ווארט, אין דער דורות־לאנגער אלטער איראפעישער אכסניה — איז דארט אויף דער אור־אלטער יידישער ערד אויפגעגאנגען א קרעפטיק, יונג און שטאלץ יידיש לעבן. ער מיינט, אז די אנדערע אומפארגלייכלעך גרעסערע און רייכערע יידישע ישובים דארפן זיך א מוסר אפלערנען, א ביישפיל נעמען פון דעם קליינעם, אין אזעלכע גרויסע חבלי־לידה אויפגייענדיקן און וואקסנדיקן יידישן ישוב אין ארץ־ישראל.

אבער עס זיינען נאך דא מענטשן ביי אונז וואס שטעקן נאך מיט לייב און לעבן אין די אלטע פארמבולדיקע באגריפן און אנשויונגען און זיינען נאך ליידער ווייט פון דעם געדאנק א מוסר אפצולערנען און א ביישפיל נעמען א. א. וו.

אט, איז למשל אין געוויסע קרייזן, מסתמא אויפן גרונט פון די דערפארונגען אין דעם גרויסן בלוטיקן שטורעם, וואס האט זיך אקארשט אריבערגעטראגן איבער אונז. — געבוירן געווארן א רעזאלוציע. אט די רעזאלוציע פון מעבר־לים דארף דאס זיין דער מורה־דרך וואס זאל ווייזן אויך פאר אונז יידן דעם וועג אין אט דער צערודערטער וועלט. ווייזט זיך אבער ארויס, אז מיר פאסן זיך נישט אריין, אזוי ווי מיר גייען און שטייען אין דער רעזאלוציע אריין.

אזא רעזאלוציע, קאן אונז נאר אריינעמען אלס געטיילטע פאלקס־גרופן, אבער נישט אלס א גאנצע איינהייטלעכע נאציע; אלס אזעלכע קאן אונז די רעזאלוציע, הגם זי איז לאנג ווי דער גלות, נישט „פאמיעשטשען". מיר האבן זיך גוט אריינגעפאקט אין אלע קאלכאזיוונס וואס זיינען אויפגעשטעלט געווארן פאר אונז אויף דעם לאנגן שווערן דערנער־וועג צו דער מענטשלעכער באפרייונג, נאר אין דער רעזאלוציע פאסן מיר זיך נישט אריין גאנצערהייט, נאר צעפערטלטע, — טאקע אזוי ווי מען האט מיט אונז פראקטיצירט אלע יארן.

שטייט א יידישער שרייבער, א געלערנטער היסטאריקער, און מאנט פאר אונז גערעכטיקייט (ד"ר רפאל מאהלער אין פעברואר העפט „יידישע קולטור" ניו־יארק) ער האלט באשיינפערלעך, אז פאלק, נאציע איז לאוו דווקא אזא זאך וואס אנשטייט אויפן גרונט פון א דעקרעט וואס ווערט ארויסגעגעבן פון עפעס דארט א קאנצעלאריע. ער מיינט, אז א גרויסער געשיכטלעכער עקזאמען און נסיון איז א פיל וויכטיקערער יחוס־בריוו. ער, דער יידישער שרייבער, ווייזט אן אויף דעם, וואס נישט געקוקט אויף אלע פראגראמען, וואס האבן דאס פארבאטן — האבן מיר היינט א ישוב פון זעקס מאל הונדערט טויזנט יידן, וואס איז געווען א לייכט־טורעם פון גייסטיקער גבורה פאר די העלדן אין די געטא־אויפשטאנדן און איז א קוואל פון טרייסט, שטאלץ און האפענונג, פאר דעם צעבראכענעם יידישן פאלק נאך דעם חורבן".

בעט ער דעריבער רחמים, מ'זאל אביסל ממתיק זיין דעם מידת־הדין פון דער רעזאלוציע פאר זיין ארעם פאלק.

ער קאן נישט תופס זיין, זיין יידיש הארץ קאן עס נישט באנעמען, ווי אזוי מ'גייט צו צו אזא זאך מיט דער קאלטבלוטיקייט פון א פראפעסיאנעלן קברן. עס פארדריסט אים אויך — א שוואכקייט פון א ייד א תלמיד חכם! — פארוואס זאגן עפעס „פאלעסטינע" און נישט ארץ־ישראל.

ער קלערט אויף, אז דער נאמען „פאלעסטינע" שטאמט פון די רוימער (גענויער פון גריכישן היסטאריקער הערדאט 425—484 פאר דער געווינלעכער צייט־רעכענונג), וועלכער האט באצייכנט די לענדער ביים מיטללענדישן ים און באזוכט אויך, ווארשיינלעך אין דער צייט פון יאשיהו מלך יהודה, דעם דרומדיקן ברעג פון ארץ־ישראל ווו עס האבן דעמלט געלעבט די פלישתים, און האט דאס גאנצע לאנד באצייכנט מיט דעם נאמען „פאלעסטינע", (פון די גריכן איז דער נאמען ווי א סך אנדערע זאכן, איבערגעגאנגען צו די רוימער, הגם אין זייערע צייטן איז שוין קיין זכר נישט געווען פון די פלישתים — (י. ש.) ביי יידן האט דאס לאנד פון די עלטסטע צייטן אן געהייסן ארץ־ישראל.

ביי לייטנס איז דאס א זעלבספאשטענדלעכע זאך. קיין פאליאק, למשל, וואלט אויך פאר דער מלחמה נישט איינגעפאלן צו זאגן „ברעסלאו" נאר „ווראצלאוו" א. ד. גל.

אבער ביי לייטן האט מען אויך רעוווידירט אלטע פארעלטערטע אנשויונגען, באגריפן אפילו גרענעצן, מער: דער שטורעם פון דער צייט האט זיי רעשטלאז אפגעווישט. ביי לייטן איז דווקא דער וואס פרעדיקט סאציאל־פאליטישן ראדיקאליזם — דער סאמע דרייסטסטער נאציאנאל־מאקסימאליסט, ביי אונז איז עס אנדערש — אזעלכער איז אונזער יידישער מזל...

צוזאמענפאר פון יידישע וויסנשאפטלער אין ירושלים

דער העברעישער אוניווערזיטעט אין ירושלים האט באשלאסן צו רופן א צוזאמענפאר פון יידישע וויסנשאפט־מענער פון דער גאנצער וועלט. דער צוזאמענפאר וועט פארקומען אויף דעם הר הצופים פון 6־טן ביזן 10־טן יולי 1947 י.

די ציקן פון צוזאמענפאר זיינען: 1) שאפן א געזעלשאפטלעכן און פערזענלעכן קאנטאקט צווישן יידישע געלערנטע; 2) באהאנדלען פראבלעמען פון דער יידישער וויסנשאפט היינט צו טאג; 3) קאארדינירן און איינארדענען בשותפותדיקע אקציעס פון פארשידענע אינסטיטוציעס און געלערנטע אין און מחוץ ארץ־ישראל.

עס זיינען געשאפן געווארן פארשידענע סעקציעס, וואס דארפן באזונדער צוגרייטן זיך צום צוזאמענפאר און קומען אין קאנטאקט מיט די יידישע געלערנטע אין דער גאנצער וועלט. די סעקציעס זיינען פאלגנדיקע:

פארשונג פון דער העברעישער שפראך (ד"ר נ. ה. טארטשינער), תנ"ך־פארשונג (מ.ד. קאסאטא), תלמוד (י. עפשטיין), העברעישע ליטעראטור (י. קלויזנער), יידישע געשיכטע (פ. י. בער), קעגנווערטיקע יידישע געשיכטע, סאציאלאגיע און דעמאגראפיע (ב.צ. דינאבורג) יידישע פילאזאפיע און קבלה (י.גוטמאן), ארץ־ישראל ־ וויסנשאפט (ב. מייזלער), העברעישע גראמאטיק (א.ח. פריימאן).

בעת דער קאנפערענץ וועט איינגעארדנט ווערן אן אויסשטעלונג פון וויסנשאפטלעכע ווערק, וואס זיינען לעצטנס דערשינען און עס וועלן פארקומען אויספלוגן פון אלע אנטיילנעמער איבערן גאנצן לאנד.

שמחה נארנבערג

וועגן ראטעווען יידישע קינדער

פון איין זאך האט די יידישע געזעלשאפט אויפגעהערט צו רעדן. אויף קאנפערענצן פון יידישן צענטראל־קאמיטעט רעדט מען פון אלעם, נאר נישט פון דעם, די יידישע פרעסע שווייגט. עס דאכט זיך, אז מען איז איבערגעגאנגען צום טאג־ארדענונג. דאס פראבלעם הייסט: „ראטעווען דאס אומבאקאנטע יידישע קינד".

הונדערטער יידישע קינדער האבן געראטעוועט זייער לעבן — אבער ליידער — זיי געפינען זיך נאך נישט אין דער יידישער געזעלשאפט.

שוין אייניקע מאל איז ארומגערעדט געווארן די שטעלונג פון דער יידישער באפעלקערונג צו די פראגרעסיווע פאליאקן, וועלכע האבן „בימים ההם" מיט סכנת־נפש געראטעוועט יידישע קינדער.

ווען די מוטער, וואס איז אוועק צום טויט, איז געלונגען צו געפינען א מענטשלעך הארץ, האט די מאמע געגלויבט, אז אויב עס וועט ווידער דער געוויסן פון מענטש רעגירן, אויב ס'וועט אויפשיינען א שטראל פון פרייהייט, וועט איר קינד ציען דעם פאדעם פון יידישע דורות, וועט זיין א ייד.

א קליינע מינדערהייט פון די, וועלכע האבן געראטעוועט יידישע קינדער, האבן פארשטאנען זייער אויפגאבע. אפטמאל מיט טרערן אין די אויגן, — טראץ זייער צוגעבונדנקייט צו די געראטעוועטע קינדער — האבן זיי די יתומים איבערגעגעבן אין יידישע פאראנטווארטלעכע אינסטיטוציעס, נישט וועלנדיק אפילו קיין שכר. די קאטעגאריע מענטשן האבן געהאלטן, אז זייער מיסיע לגבי די קינדער האט זיך געענדיקט. געבענטשט זאלן זיין די רעטער!

מיר האבן זיך אבער אנגעטראפן אויך אויף א געוויסע שפעקולאציע. ווען געוויסע באלעבאטים האבן געפאדערט א הויכן פרייז פאר זייער „סחורה".

זיי דערקלערן זיך אין גרויסע ליבע צו דעם קינד. פארשטענדלעך, עס האט רעכט דער מענטש פאר זיין מי און שרעק צו פאדערן שכר, ער האט אבער נישט דאס רעכט צו שפעקולירן אויף דער נשמה פון קינד.

עס איז אבער אויך דא א קאטעגאריע רעטער, וואס האבן אין די יידישע קינדער איינגעפלאנצט א שנאה צו אלעם, וואס עס איז יידיש.

אין אזא סיטואציע געפינען זיך א סך יידישע קינדער. עס איז שוין פאריבער צוויי יאר פון פויקנס באפרייען און מיר האבן די קינדער נישט אין דער יידישער געזעלשאפט.

די מערהייט פון די קינדער האבן נאענטע, אדער ווייטערע משפחות דא אין פוילן, אין אויסלאנד, א סך אין ארץ־ישראל, וועלכע זיינען נישט בכוח צוליב א גאנצע ריי סיבות אפצונעמען דאס „גרויסע געווינס" פון זייערע אומגעקומענע משפחות.

פון די קינדער האט זיך געדארפט אנהייבן די קייט פון „והגדת לבנך". אבער ליידער, די געבליבענע משפחה האט נישט דאס רעכט צו ירשענען די לעבעדיקע ירושה.

דא ליגט דער שרעקלעכער קוריאז:

א הויז, א פעלד, א פלאץ, קאן א משפחה ירשענען נאכן פעסטשטעלן, אז דער אייגנטימער איז אומגעקומען. א קינד פון דער משפחה — איז שווער.

קאנען מיר זיך פארשטעלן אזא פראבלעם: ווען אין פויק וואלטן זיך געווען געראטעוועט טויזנט טשעכישע קינדער, וועמענס עלטערן זיינען אומגעקומען, וואלט טשעכיע געהאט דאס רעכט צו מאנען די קינדער? עס איז גאנץ קלאר פאר יעדן, אז יא. עס זיינען פאראן איבער טויזנט יידישע קינדער (ביודעים) ביי פאליאקן. צי האט א רעכט די יידישע געזעלשאפט צו מאנען די קינדער. נישט נאר דאס רעכט, נאר עס איז דער פליכט, פון דער פאראנטווארטלעכער יידישער געזעלשאפט דאס צו טאן. ווען זי טוט עס נישט, איז זי פאראנטווארטלעך פארן יידישן געוויסן.

עס איז קלאר, אז פיל קינדער איז געלונגען צו טרעפן, און מען האט זיי געראטעוועט פארן יידישן פאלק. אבער מיט אזא טעמפא פון ארבעט גייען פארלוירן פון טאג צו טאג יידישע קינדער.

עס איז דער פליכט פון דער יידישער פארשטייערשאפט — דאס הייסט פון יידישן צ.ק. אין פוילן — זיך צו ווענדן צו די געהעריקע מאכט־ארגאנען, בכדי געזעצלעך אפצונעמען דאס געראטעוועטע יידיש קינד. די וועלכע האבן קיין קרובים נישט, דארפן געפינען זייער היים אין די יידישע קינדער־הייזער.

עס דאכט זיך, אז דאס יידישע פאלק, וועלכעס האט פארלוירן 35 פראצענט פון זיין לעבעדיקן פאטענציאל קאן נישט און טאר נישט רעזיגנירן פון קיין איין יידישן יחיד.

פארשטענדלעך, אז עס וועלן זיין גרויסע שוועריקייטן מצד פוילישע אפטרופסים. א מלוכהש געזעץ קאן עס דורכפירן, עס איז נישט קעגן עטיק און מאראל. מיר מוזן אומקערן יעדעם יידיש קינד צום פאלק, צו יידישע טראדיציע. די פוילישע אפוטרופסים דארפן האבן לגבי אונז דעם מאראלישן חוב. יידישע קינדער וועלן נישט און קאנען נישט ביי א דעמאקראטישער ווירקלעכקייט זיין קיין אביעקט פון אסימילאציע. עס איז קלאר, אז יעדעס קינד וועט קומען מיט א שווערן פסיכישן באגאזש וועגן דעם וועלן זארגן פעדאגאגן. נאר דעמלט. ווען די קינדער וועלן זיין אין דער יידישער געזעלשאפט וועלן מיר קאנען רעדן וועגן געראטעוועטע יידישע קינדער. ווייל זיי וועלן זיין געראטעוועט פארן יידישן פאלק.

מאַקסימיליאַן טויכנער

די יידישע דיכטער פאַר נייע אויפגאַבן

איך לייען די לידער פון די יידישע דיכ־
טער. די נייעסטע לידער, געשריבן אין יאָר
1947 אין פּוילן. איך לייען און חידוש זיך,
וואָס אַזוי ווייניק זיינען זיי אָן אָפּשפּיגלונג
פון די געשעענישן וועלכע שפּילן זיך היינט
אָפּ אין דער יידישער וועלט; פון די שטרע־
מונגען און שטרעבונגען, וועלכע נורטעווען
אינם דורך דער מלחמה צעשלאָגענעם יידישן
פאָלק. איך וואונדער זיך, וואָס די דאָזיקע יידי־
שע דיכטונג דערמאָנט גאָר נישט די דיכטונג
פון אַנדערע פעלקער פון די פעריאָדן פון האַר־
טע און העלדישע ראַנגלענישן פאַר פרייהייט
און אומאָפּהענגיקייט.

איך וואונדער זיך נישט, וואָס דער עיקר
העיקרים פון דער טעמאַטיק ביים יידישן דיכ־
טער, וועלכער שרייבט אין יאָר 1947 אין
פּוילן, ביקרן די זכרונות פון די שרעקלעכע,
ערשט נישט־לאַנג פאַרגאַנגענע יאָרן. יאָרן פון
אומקום פונם יידישן פאָלק און זיין מאַרטיראָ־
לאָגיע, יאָרן פון געשענדעטער מענטשהייט
און טריאומף פון טייוולאַנישער שלעכטס. צו
טיף לעבן מיר נאָך איבער די דאָזיקע יאָרן.
א צו טיפער וווּנד טראָגט יעדער פון אונז יידן,
וואָס זיינען על פּי צופאַל לעבן געבליבן. א צו
גרויסע פאַרוויסטונג האָט אָנגעמאַכט די שרעק־
לעכסטע פון אַלע מלחמות אין אונזער נישט
נאָר דעמאָגראַפישן נאַציאָנאַלן פּראָפיל, נאָר
אויך אינם פּסיכיש־עמאָציאָנעלן. ס'איז בכן
קיין חידוש נישט, אַז א דיכטער, וועלכער
באַזיצט א רייכערע פאַרשטעלונג ווי פּשוטע
שטערבלעכע, א טיפערע פּילבאַרקייט, עמפּינ־
דונג און הויכע מאָס עמאָציאָנעלע שפּאַנונג —
איז נאָך אינגאַנצן אויפגעשווידערט אונטער
דער ווירקונג פון די גרויזאַמע איבערלעבונגען
פון זיין פאָלק. און נאָך עפּעס. די אַלע אונ־
זערע יידישע פּאָעטן, וועלכע האָבן איבערגעג־
לעבט די מלחמה זיינען געווען אין סאָוויעט־
רוסלאַנד. קיינער פון זיי, איבעריקנס צום
גליק, איז נישט געקומען אין באַרירונג מיט
אונזער טראַגעדיע פּנים אל פּנים. קיינער פון
זיי האָט זי נישט איבערגעלעבט אוממיטלבאַר.
האָט זי נישט אַנגעקוקט מיט ... אייגענע
אויגן. זיי האָבן איבערגעלעבט די פּיין פון פּאַ־
סיווען צוקוקן זיך פון דער ווייט צו די צרות
פון זייערע ברידער אין פּוילן. ס'איז בכן נישט
קיין וואונדער, וואָס נאָכן צוריקקומען קיין
פּוילן האָבן זיי אַנגעהויבן פון דאָס ניי און
מיט א פאַרשטאַרקטער קראַפט צו פּילן און
גלייכצייטיק אויף א ספּעציפישן אופן. אויף
אַזאַ אופן, וואָס נעמט זיך, איבעריקנס, פון א
לחלוטין נישט באַרעכטיקטער זשעניִרטקייט,
וואָס זיי זיינען געווען פונדערווייטנס אין די
צייטן, בעת דאָ האָט זיך אָפּגעשפּילט די
שרעקלעכע דראַמע. עס האָט זיי אַלזאָ באַ־
הערשט ... טעמאַטיק פון אונזער קאַטאַסטראָ־
פע. פאַרטיפט אין טיפן טרויער, ווילן זיי
נישט זוכן קיין טרייסט. זיי קלאָגן, ווען אין
די אויגן קלעקן שוין נישט קיין טרערן.

אָבער פונדעסטוועגן וואונדער איך זיך, וואָס
דער דיכטער, וואָס לויפט מיטן געדאַנק פאָ־
רויס, וואָס פּילט ווי א סייסמאָגראַף יעדן ציי־
טער פון פאָלקס־נשמה און געדאַנק; דער דיכ־
טער — פאָרויסגייער, דער דיכטער — דער־
ציער, דער דיכטער—אינספּיראַטאָר און באַ־
פליגלער — באַריקזיכטיקט נישט אַבסאָלוט
אין זיין שאַפונג די היינטיקע טעמאַטיק, וועל־
כע איז אַזוי נאָענט דעם האַרץ פון איטלעכן
ייד. די טעמאַטיק פון דעם זיך בויענדיקן און
קעמפנדיקן ארץ־ישראל. צי קאָן דען היינט ווו
נישט איז לעבן און שאַפן א יידישער דיכטער,
וועלכער זאָל פאַרבייגיין פאַרביי אונזער באַ־
פרייונגס־קאַמף, פאַרביי אונזערע ראַנגלענישן
מיט די שווערקייטן, וואָס וואַקסן־אויס אויף
אויף דעם וועג צו א פרייע יידיש פאַטערלאַנד?
וועלכער זאָל פאַרביי דעם דאָזיקן קאַמף, נישט
באַמערקנדיק אים? צי די ליידן פון די פאַר־
גאַנגענע יאָרן האָבן נישט קלאָר געמאַכט
ענדגילטיק אַלעמען, אַז דער קאַמף גייט וועגן
א פאַטערלאַנד פאַרן יידישן פאָלק און נישט
נאָר פאַר זיין ציוניסטישער טייל. די אידייע
פון צוריקקער קיין ארץ־ישראל איז שוין
לאַנג אַרויס פון די ענגע פּאַרטייאיש־אָרגאַני־
זאַציאָנעלע ראַמען און איז געוואָרן דאָס
אייגנטום פון גאַנצן אומגליקלעכן יידישן
פאָלק, וואָס וואַגלט תמיד אָן פּערספּעקטיוון
איבער דער וועלט.

און ס'קאָן שוין היינט נישט זיין גילטיק
דאָס, וואָס פאַר דער מלחמה האָט עס נאָך
געהאַט א שטיקל באַגרינדונג. עס קאָן נישט
עקזיסטירן דער פאַקט, אַז דאָס, וואָס פאַר די
יידישע דיכטער, וועלכע שרייבן אין העברעיש,
איז לעבן און די גאַנצע וועלט; וואָס באַ־
פרוכפּערט זייער געדאַנק און פאַנטאַזיע —
איז פאַרן יידישן דיכטער, וועלכער שרייבט
אין יידיש, אין געוויסער הינזיכט „טאַבו". א
טאַבו, וועלכן זיי ווילן נישט אָדער קאָנען
נישט פאַרשטיין. מיט וועלכן זיי ווילן זיך
נישט באַקענען; וועלכן מ'טאָר נישט איבער־
שרייטן, הגם דאָס האַרץ פאָדערט עס. ווייל
אַזוי איז געווען אַמאָל, ווייל אַזוי האָבן זיך
איינגעלעבט די שיכטן פון פיל־יעריקער טראַ־
דיציע. היינט איז שוין די העכסטע צייט, אַז
די אַלע אומגעזונטע און אומנאַטירלעכע באַר־
יערעס זאָלן צעשטערט ווערן. היינט מוז זיך
שטעלן צום קאַמף פאַר א יידיש פאַטערלאַנד
דאָס גאַנצע יידישע פאָלק אָן חילוק ווו איי־
נער וווינט און אויף וואָסער שפּראַך ער רעדט.
היינט מוז זיך שטעלן צום דאָזיקן קאַמף אויך
דער יידישער דיכטער מיט זיין וואָפן, אָן חילוק
ווו ער געפינט זיך און אויף וועלכער שפּראַך ער
רעדט, ער מוז טרייסטן, דערוואַרעמען, מיט־
רייסן. דאָס איז דער געבאָט פון דער שעה.

זאָלן די יידישע דיכטער א בליק טאָן אויף
די געשעענישן, וועלכע שפּילן זיך אָפּ אין דער
וועלט. זאָלן זיי באַנעמען זיי און פאַרשטיין.
זאָלן זיי דערפּילן דעם טראַגיזם און דעם כוח
פון די יידישע רעשטלעך, וועלכע שטורעמען
אויף שיפן און שיפלעך צו די ברעגעס, וואָס
זיינען אָפּגעהיט דורך באַוואָפנטע ענגלישע
זעלנער. זאָלן זיי פאַרשטיין וויפל פעסטקייט
פון גייסט און מאָראַלישע ריינקייט איז פאַראַן
אין די חלוצים, אין די דאָזיקע יידישע
מענטשן, וועלכע רייסן אַרויס מיט זייער
מאַטערניש, מי, שווייס און מסירת נפש
שטיקער ערד ביי דער האַרטער סטיכיע. וויפל
דעטערמינאַציע, קראַפט און... פּאָעזיע איז פאַ־
ראַן אינעם פאַקט, אַז אין איין נאַכט אַנט־
שטייען אין ווייטן מדבר, אין א פיינטלעכער
סביבה, לעבעדיקע יידישע ישובים, טראָץ
דעם וואָס אַרום וואַקסן אויס באַריקאַדן און
אַקאָפּעס. און דאָס גאַנצע לאַנד איז געוואָרן
אַן אמתער פעסטונגס־לאַגער.

די טעמאַטיק איז א גראַנדיעזע און מיט־
רייסנדיקע. מ'דאַרף זיך נאָר ווינטשן, אַז דער
יידישער דיכטער זאָל אַראָפּרייסן פון זיך די
אַלטע טראַכט און זאָל פאַרגעסן וועגן די ביי
היינטיקן טאָג שוין, אומפאַרשטענדלעכע טראַ־
דיציעס און פאַראורטיילן. אַז ער זאָל געבן אַן
אָפּקלאַנג זיינע נאַציאָנאַל־יידישע געפילן דורך
ווענדן זיי אין די ראַמען פון א געזונטער און
נאַטירלעכער שאַפונג, וואָס איז געווירקט
דעם גרויסן פּיאָנערישן אַנשטרענג פון די יידן
אין ארץ־ישראל.

ד"ר מ. לעווינסקי

די פילאָזאָפיע פון בער ריטשעוואָל

וועגן ביכל פון בער ריטשעוואָל „ווי אַזוי איך האָב איבערגעלעבט די דייטשן", פאַרלאַג צ. יי. ה. ק.

יידן האָבן אַרויסגעגעבן גרויסע רעדנער,
וועלכע האָבן אַנגעווענדעט זייערע גייסטיקע
קרעפטן צו ווייזן א וועג, ווי דאָס יידישע
פאָלק זאָל זיך קאָנען איינהאַלטן אויף דער
אויבערפלאַך פון דער היסטאָריע. זייערע ווערק
זיינען געווען פאַר יידן א רעטונגס־פּאַס, א
דאַנק וועלכן דאָס יידישע פאָלק איז ניצול גע־
וואָרן פון אונטערגאַנג. אָבער דער גאַנצער רע־
ליגיעזער קאָדעקס, די פילאָזאָפישע און פּאָלי־
טישע קאָנצעפּציעס האָבן אַרויסגעוויזן זייער
ווירקזאַמקייט בלויז אין צייט פון פרידן.

וואָס זאָל אָבער א ייד טאָן אין א צייט
פון א נאַציאָנאַלער קאַטאַסטראָפע? ווי אַזוי
זאָל זיך א ייד ראַטעווען? אומזיסט וועט איר
זוכן אין די ווערק פון די אויסגעצייכנטע יידי־
שע חכמים, פילאָזאָפן און פּאָליטיקער אַן ענט־
פער אויף די דאָזיקע פראַגע.

ווען די פליגלען פון מלאך המות האָבן גע־
פלאַטערט איבערן וואַרשעווער געטאָ האָב איך,
זיצנדיק אין די קעלערס אויף פּאַוויע 14 און
גענשע 6, נישט איינמאָל געקלערט, פאַרוואָס
האָבן אונזערע געלערנטע נישט צוזאַמענגע־
שטעלט פאַר אונז א קאָדעקס פון אָנווייזונגען,
אָדער לאָמיר זאָגן פון דינים, וואָס א ייד דאַרף
טאָן אין אַזעלכע שרעקלעכע מיתותן. אויסער
די עצה פון זאָגן ווידוי האָבן אונז די פריער־
דיקע דורות גאָרנישט איבערגעגעבן.

צי האָבן מיר ווייניק קאַטאַסטראָפעס אי־
בערגעלעבט? עס האָבן זיך דאָך געראַטעוועט
יידן אין די צייטן פון די שרעקלעכסטע רדי־
פות און פּאָגראָמען. אָבער ווי אַזוי — ווייסן
מיר נישט. בשעת יעדער נייער קאַטאַסטראָפע
האָבן די יידן געמוזט אַנשטרענגען זייערע פעי־
קייטן און זוכן מיטלען און וועגן, ווי ... צו
ראַטעווען. עס איז מעגלעך, אַז עס וואָלט גע־
ווען שווער צו שאַפן א געשריבענעם קאָדעקס
וועגן אַזעלכע ענינים. אַלנפאַלס האָבן די פּראַק־
טישע עצות פון די פריערדיקע דערפאַרונגען,
באַדאַרפט אַריינגענומען ווערן אין א מין תורה
שבעל פּה, וועלכע ווערט איבערגעגעבן פון דור
צו דור. אין געשפּרעכן פון די עלטערן מיט די
קינדער, א מין מסורה.

וויפל קלוגשאַפט האָבן אַרויסגעוויזן די
יידן איצט ביי דעם היטלער־פּאָגראָם אין הינ־
זיכט פון רעטונג? טויזנטער יידן האָבן זיך
געראַטעוועט דורך פּשוטע איינפאַלן. איך
זעלבסט האָב געקענט צענדליקער יידן, וואָס
האָבן אַזוי אַרום אויסגעמיטן דעם טויט. נישט
דאָ איז דאָס אָרט זיך אָפּשטעלן גענוי אויף די
פאַרשידענע מאַסקירונגען אין די וווינונגען און
אין די קעלערס, וועלכע זיינען אַנגעווענדעט
געוואָרן דורך פּשוטע יידן, ווי אויך דורך די
יידישע אינזשיניערן אין וואַרשעווער געטאָ.

די צענטראַלע היסטאָרישע קאָמיסיע האָט
געשטעלט דעם ערשטן טריט אויף דעם וועג.
אין דעם ביכל פון בער ריטשעוואָל א.נ. „ווי
אַזוי איך האָב איבערגעלעבט די דייטשן"
ווערט דערציילט, ווי אַזוי א פּשוטער ייד
א דאַנק זיינע איינפאַלן ווי אויך א דאַנק דעם,
וואָס ער האָט געפילט מיט זיינע חושים די
סכנה, וועלכע לויערט אויף יידן מצד די
דייטשן האָט אויסגעמיטן דעם טויט דורך דער
היטלער־בעסטיע.

ווער איז בער ריטשעוואָל? א פּראָסטער
ייד, וועלכער האָט געהאַט אין וואַרשע א קראָם
פון הערינג אויף פּולאַוואָסקע גאַס. א ייד מיט
א לאַנגער באָרד, געטראָגן א לאַנגע קאַפּאָטע
און געפאָרן אויף אַלע יום־טובים צום גערער
רבין.

ענדע 1940 יאָר האָט ריטשעוואָל געמוזט
זיך איבערטראָגן פון פּולאַוואָסקע גאַס אין
וואַרשעווער געטאָ צוזאַמען מיט דער
פרוי און פיר קינדער און געבליבן מיטאַמאָל
אַן אָרעמאַן.

ער פּרוווט אין געטאָ האַנדלען מיט די
לעצטע פּאָר גראָשן, אָבער ער פּילט, ווי דער
הונגער רוקט זיך אָן אויף אים און אויף זיין
פאַמיליע, בער ריטשעוואָל אָריענטירט זיך גע־
שווינדט אין דער סיטואַציע. אין געטאָ וועט
ער אויסגיין פון הונגער. ער מוז דעריבער פאַר
יעדן פּרייז אַרויס פון געטאָ. ביי אים אין מוח
אַנטשטייט א פּלאַן: ער גאָליעט אָפּ די באָרד,
קויפט א מאַרינאַרקע און פאַרשטעלט זיך פאַר
א דזשאַד. אַזוי אַרום וועט ער גיין איבער די
דערפער און בעטלען נדבות. די פרוי און די
קינדער זיינען מיט דעם פּלאַן ... מסכים,
און זיי באַשליסן צו פאַרבלייבן אין געטאָ. רי־
טשעוואָל בלייבט אָבער פעסט ביי זיין לאָזונג
„אַרויס פון געטאָ" און הייבט אָן זיין וואַנדע־
רונג איבער די פּוילישע דערפער.

צי האָט ער ריכטיק געהאַנדלט? אין וואַר־
שעווער געטאָ פלעגט מען זאָגן, אַז א ייד קאָן
אַרויסגיין אויף דער אַרישער זייט, ווען ער
באַזיצט דריי זאַכן: א גוטן אויסזען, א גוטע
פּוילישע אויסשפּראַך און געלט. ריטשעוואָל
האָט געהאַט א גוטן אויסזען, אָבער זיין אויס־
שפּראַך איז געווען א פאַטאַלע, און זיין גאַנ־
צער קאַפּיטאַל איז באַשטאַנען פון א פּאָר
גילדן. ווען ריטשעוואָל וואָלט געקומען צו אַן
אינטעליגענטן יידן אין געטאָ און פרעגן ביי
אים אַן עצה, צי ער קאָן ריזיקירן פאַרלאָזן
דאָס וואַרשעווער געטאָ, וואָלט מען אים פון
אַזאַ פּלאַן אָפּגערעדט. אָבער ריטשעוואָלס מוח
אַרבעט פיל פּראַקטישער. אמת, זיין אויס־
שפּראַך איז א שלעכטע, טאָ איז וואָס? וועט
ער זיך פאַרשטעלן פאַר א שטאַמלער און פאַר
א טויבן. פאַר אַן אַלטן „דזשאַד" ... נען אַזעלכע
אייגנשאַפטן גראָד צוגעפּאַסט, נאָר א שטיקל
מעלה. אָבער ווי מאַכט מען מיט געלט?
לאָזט מען זיך אין א ווייטן וועג אָן א גראָשן
געלט? אין דער הינזיכט פאַרלאָזט זיך רי־
טשעוואָל אויף די באַרעמהאַרציקייט פון
מענטשן.

ער פלעגט א סך מאָל זיין אין גרויס
סכנה. אָבער ריטשעוואָל האָט געהאַט מזל. אַפּ־
שר זיין פילאָזאָפישער קוק אויפן לעבן און
זיין קלוגשאַפט האָט אים אַרויסגעראַטעוועט.
כ'ווייס נישט. אָבער עס איז א פאַקט, אַז
אים געלינגט זיך אַרויסדרייען פון געפאַר.

איינמאָל איז ריטשעוואָל אַריינגעפאַלן אין
די הענט פון א דייטשן זשאַנדאַרם, טרונקער,
א רוצח, וועלכער האָט אָנגעטאָן די זשעליכאָ־
ווער יידן גרויסע צרות. פיל יידן האָט ער
זעלבסט דערשאָסן. טרונקער וואַקלט זיך: שיסן
דעם אַלטן יידן אָדער אים אָפּלאָזן. ריטשע־
וואָל בעט זיך ביי דעם רוצח ער זאָל אים דאָס
לעבן שענקען. ער זאָגט דעם זשאַנדאַרם, אַז
ער איז שוין אַלט 83 יאָר (אין דער אמת, איז
ער געווען פיל יינגער). אויב טרונקער וועט
אים אָפּלאָזן, וועט ער פאַר אַזאַ מצוה לעבן
נאָך לענגער פון אים. זיינע רייד האָבן א
פּעולה און טרונקער לאָזט אים אָפּ. ... מאָל
ראַטעווען אים קריסטלעכע פרויען, אָבער אַמ־
מייסטן פאַרדאַנקט ער זיין לעבן די אייגענע
איינפאַלן. אין קעגנזאַץ צו דעם גרעסטן טייל
יידן שאַצט ער ריכטיק אָפּ די יידישע לאַגע.
ער פּילט, אַז די דייטשן ווילן פאַרניכטן אַלע
יידן אָן אויסנאַם, אַזוי, למשל, ווען א סך יידן
פון דעם שטעטל אַדאַמאָוו אַנטלויפן קיין
דעמבלין און פאַרשרייבן זיך אויף אַרבעט
ביי א פאָלקס־דייטש, גייט ער נישט צוזאַמען
מיט דעם שטראָם. ער וואַנדערט בעסער פון
דאָרף צו דאָרף. און ער איז טאַקע געווען גע־
רעכט. די יידן אויף דער פּלאַצוווקע אין דעמב־
לין האָט מען אין א וואָך שפּעטער אַלעמען
דערשאָסן.

אין זיינע וואַנדערונגען קומט ריטשעוואָל
אין באַרירונג מיט יידן און מיט פּאָליאַקן. זיי־
נע באַאָבאַכטונגען זיינען אינטערעסאַנט, ווייל
זיי שפּיגלען אָפּ טיפּישע דערשיינונגען. ער
דערציילט וועגן שוידערלעכע געשעענישן אָן
גאַל, אָן בייסנדיקן סאַרקאַזם און אָן היסטע־
רישן געוויין. זיין דערציילונג ווירקט אויף
דעם לעזער דורך די אַרטיסטישע פּראָפּאָרציע
און צוזאַמענשטעלן די פּרטים. אָט, דערציילט
ער ווי אַזוי דער פּוילישער פּאָליציאַנט אין
אַדאַמאָוו ווישניעווסקי האָט געפּייניקט די יידן:
„וויפל די דייטשן האָבן געוואָלט שלאָגן, האָט
ער נאָך מער געוואָלט שלאָגן".

די באַציונג פון דער פּוילישער באַפעלקע־
רונג שי... ער מיט א געוואַלדיקער אָביעק־
טיווקייט. דאָס זעלבע וועגן די יידן אין די גע־
טאָס.

ריטשעוואָל שילדערט דעם זשעליכאָווער
„יודענראַט". וואָס קאָנען זיי נעבעך טאָן פאַר
א יידן? זייערע גרעסטע דערגרייכונג באַ־
שטייט אין דעם, וואָס זיי האָבן געפּועלט ביי
דעם רוצח טרונקער ער זאָל שיסן די געכאַפּ־
טע יידן ני... אויפן גאַס נאָר אויפן יידישן
בית־עולם. אָבער ווען עס געשעעט א נס, און
טרונקער באַפרייט ריטשעוואָלן, איז די שמחה
ביי יידן געוואַלדיק גרויס. אַלע יידן פון „יו־
דענראַט", דערציילט ריטשעוואָל, זיינען צו
מיר צוגעלאָפן, און זיי האָבן זיך מיט מיר
דערפרייט פונקט ווי מיטן כהן־גדול... זייער
פרייד איז געווען נישט בלויז א פּלאַטאָנישע,
נאָר האָט זיך אויסגעדריקט אין מעשים: זיי
קלייבן אויף 200 זלאָטעס און שענקען אים
א מתנה.

ריטשעוואָל איז א פּראָדוקט פון דער יידי־
שער גלות־וואַנדערונג, פון דער יידישער פעי־
קייט זיך צוצופּאַסן צו דער אַרומיקער סביבה.

ריטשעוואָל איז נישט קיין געזעלשאַפטלע־
כער טיפּ. ער איז עגאָיסטיש. ער ווייסט ווי
זיך זעלבסט צו ראַטעווען. אָבער ער ווייסט
נישט צו אָרגאַניזירן הילף פאַר א קבוץ. די
אינטערעסן פון קבוץ זיינען פאַר אים פרעמד.
עס פעלט אים אפילו די צוגעבונדנקייט פאַר
דער אייגענער פאַמיליע.

הגם פון געזעלשאַפטלעכן שטאַנדפּונקט
איז ריטשעוואָל א נעגאַטיווער, אַנטיפּאַטישער
טיפּ, פונדעסטוועגן וועקן די פּשוטע, אַרטיס־
טיש צוזאַמענגעפּאַסטע מעשיות וועגן זיינע
וואַנדערונגען, מיטלייד צום מחבר. פּאַרט א
ייד, וואָס איז דורכגעגאַנגען שבעה מדורי
גיהינום און איבערגעלעבט די דייטשן. מען
מוז אונטערשטרייכן נאָך א פאַקט. ריטשעוואָל
האָט געפילט די סכנה אין א פיל גרעסער
מאָס, ווי די גרויסע מאַסע יידן. ווען די יידן
וואָלטן געשפּירט די סכנה פון היטלעריזם מיט
אַזאַ שאַרפקייט, ווי דער פּראָסטאַק ריטשע־
וואָל, וואָלטן זיי געפונען מיטלען, ווי זיך צו
ראַטעווען: זיי וואָלטן מאַסנווייז אַנטלאָפן
קיין רוסלאַנד אָדער שפּעטער צו די פּאַרטיזאַ־
נער אין די וועלדער.

אויך אַפּאָסטאָל אַנרי האָט אונז נישט איבערצייגט...

דער באַרימטער פראַנצויזישער פילאָזאָף,
אַנרי בערגסאָן, וואָס שטאַמט פון לאָדזשער
יידן און איז געבוירן געוואָרן אין יידישן
ווייטשעפּל אין לאָנדאָן, איז פאַרן טויט גרייט
געווען זיך צו שמדן. דאָס איז איצט אַנטדעקט
געוואָרן אין זיינע כתבים. עס האָט אים אָבער
דערפון אָפּגעהאַלטן דער אַנטיסעמיטיזם.

אין שייכות דערמיט שרייבט יעקב באַ־
טאַשאַנסקי, אין אַרגענטינער „די פּרעסע".

„מיר האָבן זיך נישט איבערגעשראָקן פאַר
דעם, וואָס גדולים זיינען אַוועק פון אונז און
מיר וועלן זיך אויך נישט איבערשרעקן פאַר
דעם, וואָס בערגסאָן איז אַוועק פון אונז און
וואָס ער האָט געזוכט דעם סוף פון יודאַיזם.
אלישע בן אבויה איז מסתמא בשעתו נישט
געווען קיין קלענערער מענטש ווי בערגסאָן
און ווען ער איז געוואָרן אַן „אחר" — זיינען
דאָך יידן געבליבן יידן.

אָבער ווען בערגסאָן וואָלט געלעבט, וואָלט
איך אים פונדעסטוועגן געשטעלט אָט די פראַ־
גע: „מיט וואָס אַזוינס האָט אייך דער קאַטוי־
ליציזם איבערצייגט? מיט זיין מאָראַל? וויפל
קאַטאָליקן האָבן זיך געשטעלט קעגן אָנטאָן
געלע לאַטעס יידן? וויפל קאַטאָליקן האָבן
אַליין אָנגעטאָן לאַטעס? האָט דער פּויפּסט
אַליין אָנגעטאָן אַזאַ לאַטע? און וויפל קאַטאָ־
ליקן האָבן זיך אָפּגעזאָגט פון זייער מער אָדער
ווייניקער זעמנדיקער קריסטלעכער ראַציע צו־
ליב דעם, וואָס מ'גיט די יידן א הונגער ראַציע?
האָט דער פּויפּסט דאָס דאָזיקע געטאָן? און
וויפל קאַטאָליקן האָבן געשטערט די נאַציס
דאָס הרגענען זעקס מיליאָן יידן? האָט דער
פּויפּסט אַליין דאָס געטאָן? און וואָס אַזוינס
האָט דער קאַטויליציזם דערגרייכט אויפן גע־
ביט פון „לא תרצח" און מאָרד בכלל האָט
דער קאַטויליציזם ערגעץ באַוויזן צו שאַפן
א גערעכט און מאָראַליש לעבן, וואָס שאַפט
אָפּ דעם גרויסן חילוק פון מענטש צו מענטש
און פון שיכט צו שיכט און וואָס פאַרזיכערט
דעם מענטשנס כבוד?

און אויב דער קאַטויליציזם — וואָלט
איך געפרעגט בערגסאָנען — האָט דאָס אַלץ
נישט באַוויזן, טאָ וואָס אַזוינס האָט דאָס אייך
איבערצייגט. אַז דער קאַטאָליציזם דאַרף
מאַכן א סוף צום יודאַיזם?

אָט א דאָס וואָלט איך בערגסאָנען גע־
פרעגט און איך וואָלט אים געזאָגט:

אַפּאָסטאָל פּאָול האָט אונז נישט איבער־
צייגט און אַפּאָסטאָל אַנרי האָט אונז אויך
נישט איבערצייגט".

4 גליל־קאָנפערענצן פון „איחוד" אין פוילן

פון אונזער וועלט־באַוועגונג

קאָנפערענץ פון „העובד הציוני"

די פערטע יערלעכע קאנפערענץ פון העובד הציוני (ארבעטער גרופּירונג ביי די אלגעמיינע ציוניסטן) האט זיך געעפנט אין ירושלים דעם 6־טן אפריל. עס זיינען געקומען 140 דעלעגאטן פון אלע טיילן פון לאנד. די קאנפערענץ האט געעפנט משה קאלאדני, וועלכער האט אין זיין עפענונגס־רעדע אנגעוויזן אויף דער וויכטיקייט פון א פולשטענדיקער אחדות צווישן אלע טיילן פון דער ארבעטער־באוועגונג אין לאנד, ווי אויך צווישן דער ארבעטערשאפט אין דער אלוועלטלעכער ציוניסטישער באוועגונג.

ד"ר משה סנה האט אין זיין פאליטישן רעפעראט אנגעוויזן, אז ענגלאנד, איז אנטשלאסן אפּצוהאלטן דעם וווקס פון דער ציוניסטישער באוועגונג, וועלכע מוז שטעלן א ווירדיקן און שטארקן ווידערשטאנד.

ד"ר סנה האט זיך באמיט קלאר צו מאכן, אז ענגלאנד וויל ווייטער האלטן דעם מאנדאט, אבער נישט אויספירן אים, און אז עס קאן, בכן, נישט זיין קיין שום הסכם צווישן דעם ציוניזם און דער איצטיקער בריטישער פּאליטיק. די עיקרדיקע נויט, האט ד"ר סנה אונטערגעשטראכן, איז אימיגראציע אונטער יידישער קאנטראל ביז עס וועט געשאפן ווערן א יידישע מערהייט אין א"י. דערצו איז נויטיק די איינוואנדערונג פון 1.000.000 יידן אין משך פון די נאענטסטע 5 יאר.

ד"ר סנה האט פארגעלייגט, אז די איצטיקע אגענץ־עקזעקוטיווע זאל פארברייטערט ווערן דורך אריינגעמען פארטרעטער פון תנועה לאחדות עבודה, השומר־הצעיר און די רעוויזיאניסטן, בתנאי, אז די לעצטע זאלן ענדערן זייער שטעלונג צו דער ארבעטער־באוועגונג. ער האט אויך געמאכט א פארשלאג אריינצונעמען די אגודת־ישראל, כדי אזוי ארום אויפצושטעלן א צוים ארום די קריגערישע און אויך הכנעהדיקע סעפּארטיסטן.

ידיעות פון וועלט־ביוראָ

חול המועד פסח, דעם 9־טן און 10־טן אפּריל, איז פארגעקומען אין רוים דער לאנדעס־צוזאמענפאר פון דער אלגעמיין־ציוניסטישער באוועגונג אין איטאליע.

דעם 23־טן מערץ איז פארגעקומען אין זאלצבורג דער לאנדעס־צוזאמענפאר פון אונזער עסטרייכישער באוועגונג.

אויף דער זיצונג פון נאציאנאל־ראט פון דער אלג. ציוניסטישער באוועגונג אין פראנקרייך, וועלכע איז פארגעקומען דעם 23 מערץ אין פאריז זיינען אנגענומען געווארן באשלוסן ענערגיש צוצוטרעטן צו דער רעארגאניזאציע־ארבעט.

מיט פרייד האבן מיר אויפגענומען די ידיעה וועגן פארלייגן א אלג. ציוניסטישע קאלאניע „בני ציון" אין א"י. פון די 25 ערשטע טראקטארן, וועלכע ווערן ארויסגעשיקט דורך אונזערע חברים אין אמעריקע פאר אונזערע קבוצים אין א"י וועט א טייל איבערגעגעבן ווערן פאר דער נייער קאלאניע.

אין תל־אביב איז פארגעקומען אן אימפּאזאנטער אלג. ציוניסטישער מיטינג מיטן אנטייל פון ד"ר א. ה. סיקווער. דער מיטינג האט געהאט א גרויסן אפּקלאנג אין דער גאנצער א"י פרעסע. ד"ר סיקווער האט אויך אנטיילגענומען אין א צוזאמענפאר פון „הנוער הציוני" אין נתניה.

די נייע קאָלאָניע אין א"י

אין דער אנוועזנהייט פון ד"ר א. ה. סילווער און דניאל פרימש, פירער פון אמעריקאנער ציוניסטן, ווי אויך פארשטייער פון יידישן נאציאנאל פאנד און קרן היסוד, האט מען מיטוואך, דעם 26־טן אפּריל, געפייערט די גרינדונג פון א נייער קאלאניע אין שכנות מיט דער אמעריקאנער קאלאניע רענגה. דער נייער ישוב טראגט דעם נאמען כפר בני־ציון און איז דער ערשטער פון א [illegible] לאנדווירטשאפטלעכע פונקטן, וואס די אלגעמיינע ציוניסטן פון אמעריקע מיט דער הילף פון דער אמעריקאנער ארגאניזאציע בני־ציון קלייבן זיך צו גרינדן אין א"י.

דער באדן געהערט צום יידישן נאציאנאל־פאנד און איז אויסגעלייזט געווארן א דאנק דער מא[illegible] הילף פון די בני־ציון, וואס האבן זיך געשטעלט [illegible] א ציל אויס[illegible] 50.000 דונאם באדן אין משך פון די נאענטסטע 2 יאר. די נייע קאלאניסטן וועלן זיך פארנעמען מיט גארטן־ווירטשאפט.

אדוו. שטראוך — פּאַרזיצער פון צ.ק. פון יידן אין עסטרייך

אויף דער קאנפערענץ פון די יידישע פּליטים פון דער אמעריקאנער זאנע אין עסטרייך איז אויסגעוויילט געווארן א נייע פארשטייערשאפט פון די יידן. אלס פארזיצער פון צ.ק. פון די יידישע פּליטים אין עסטרייך איז אויסגעקליבן געווארן אדוו. שטראוך.

ערב פסח האט אדוו. שטראוך געהאלטן אין עסטרייכישן ראדיא אין לינץ א רעדע צו אלע יידן אין די לאגערן און זיי גערופן צו אויסדויער ביז וואנען עס וועלן געעפנט ווערן די טויערן פון ארץ־ישראל, און זייער חלום אהין צו קומען וועט פארווירקלעכט ווערן.

אין די לעצטע צוויי וואכן זיינען פארגעקומען 4 קאנפערענצן פון אלע איחוד־סניפים, די קאנפערענצן, אויף וועלכע עס האבן זיך באטייליקט פארשטייער פון צ.ק., זיינען געשטאנען אויף א הויכן ניוואָ און קלאר געוויזן דעם ריזיקן פונאנדערוווקס און אידעאלאגישע פארטיפונג פון אונזער באוועגונג, וואס עקזיסטירט און שאפט אין יעדן ווינקל, ווו עס קלאפט נאר א יידישער אָדער.

די קאָנפערענץ אין לאָדזש

שבת דעם 26־טן און זונטיק דעם 27־טן איז פארגעקומען די קאנפערענץ פון לאדזשער גליל. צו דער קאנפערענץ זיינען געקומען דעלעגאטן פון לאדזש, טשענסטאכאוו, קאליש און וולאצלאוועק, וואס האבן רעפּרעזענטירט 1.300 חברים. די פייערלעכע דערעפענונג פון דער קאנפערענץ איז פארגעקומען אין לאדזשער קולטור־הויז פון „איחוד", פּאלודניאווע 10. נאכן אריינפיר ווארט פון אינזש. חייקין האט די קאנפערענץ באגריסט אין נאמען פון צ.ק. פון דער פּארטיי ח' אדוו. נייטער; אין נאמען פון דער הנהגה הראשית פון „הנוער הציוני־עקיבא" — ח' זיידעל. א גרויסן רעפעראט וועגן דער פּאליטישער לאגע אין ארץ־ישראל און אין ציוניזם האט געהאלטן דער פּרעזידיום־מיטגליד פון צ.ק. „איחוד" ח' ד"ר ש. לאנגנאס.

די צווייטע זיצונג איז פארגעקומען אונטער דעם פארזיץ פון אדוו. ראגאזשינסקי, וועלכער האט געהאלטן א רעפעראט וועגן דער ציוניסטישער ארבעט דא אויפן ארט און וועגן דער אינערלעכע לאגע אין לאנד.

א רעפעראט וועגן ארגאניזאציאנעלע פראגן, קרן־קימת, קרן־היסוד, און וועגן דער מיטארבעט פון איחוד אין די יידישע קאמיטעטן, האט געהאלטן ח' אינזש. חייקין.

נאך די רעפעראטן האבן די דעלעגאטן אפּגעגעבן אויספירלעכע באריכטן וועגן זייער טעטיקייט אויפן ארט און עס האט זיך אנטוויקלט א דיסקוסיע וועגן די פּראבלעמען, וואס שטייען היינט פאר דער באוועגונג. געענטפערט אויף די אלע באריירטע פראגן האט אין נאמען פון צ.ק. ד"ר ש. לאנגנאס. נאכן אננעמען די רעזאלוציעס און אפּעל צום אונ"א וועגן עפענען די טויערן פון א"י איז אויסגעוויילט געווארן א נייער ועד גלילי אין וועלכן עס גייען אריין די ח"ח: אדוו. ראגאזשינסקי, אדוו. נעיטער, קאנייעצפּאלער, אינזש. חייקין, פרוי שיפער, פּאנטשעק', נאבלאנאווסקי, פּאשקאווסקי און ד"ר ראבאטניק.

קאָנפערענץ פון אויבער־שלעזיע

אין די זעלבע טעג איז אין קאטאוויץ פארגעקומען א גליל־קאנפערענץ פון אויבער־שלעזיע. דעלעגאטן זיינען געקומען פון ביטאם, קאטאוויץ, גליוויץ, זאבזשע; סאסנאוויץ, בענחושין; אפּאלע; כאזשאוו, מישלאוויץ און אנד. די דעלעגאטן זיינען אויסגעוויילט געווארן דורך 2.000 אקטיווע חברים.

געעפנט די קאנפערענץ האט ד"ר ע. ראסטאל. אין נאמען פון צ.ק. האט באגריסט אינזש. ראזענמאן, אין נאמען פון קראקעווער גליל — מגר. סאלפעטער: אין נאמען פון ווארשעווער גליל — שלום קאסאווער; אין נאמען פון הנהגה הראשית — גרינשפּאן; וויז"א — פרוי מגר. שולדער און אנד. א רעפעראט א.ד.ט.: „דאס יידישע פאלק אין קאמף פאר א יידישע מלוכה" האט געהאלטן דער פּרעזידיום־מיטגליד פון צ.ק. — ח' אינזש. ראזענמאן.

אין צווייטן טאג פון דער קאנפערענץ האט אפּגעגעבן א באריכט דער סעקרעטאר פון אויבער־שלעזישן גליל ח' נעסעקראט, וועלכער האט אנגעוויזן אויף די דערגרייכונגען פון „איחוד" אין דעם גליל. א רעפעראט וועגן די ארגאניזאציאנעלע פראגן האט געהאלטן ח' מגר. ראסטאל.

דער צוזאמענפאר האט אויסגעדריקט אנערקענונג פאר דער ביז־איצטיקן ועד הגליל. בראש מיט ח' ראסטאל און צום סוף אויסגעקליבן א נייעם ועד אין באשטאנד פון די ח"ח מגר. ראסטאל (פארזיצער), ד"ר בעטער, ציגעלשטרייך, הארדעס, גרינשפּאן, גרין; רעד. ק. מילמאן, קליינער, ד"ר מארגנשטערן, ד"ר מעצגער, גר. נארנבערג, נעסעקראט, אינזש. אסטראוויץ; שטערנפינקל, שטאטער, מגר. טאלער, טאכטאן, זעליקסאן, פארטרעטער: דיר. פיבער און מ. גראף.

פון וואַרשעווער גליל

דעם 3־טן און 4־טן מאי איז פארגעקומען אין ווארשע די קאנפערענץ פון ווארשעווער גליל. דעלעגאטן זיינען געקומען פון אונזערע סניפים: ווארשע, שטשעטשין, גדאינסק, ביאליסטאק, לובלין, ראדאם, קעלץ, אטוואצק און אלשטין. געעפנט האט דער פארזיצער פון ווארשעווער סניף ח' אהרן פרידענטאל. באגריסט אין נאמען פון צ.ק. האט ח' מגר. יאהאנעס. א פּאליטישן רעפעראט וועגן דער לאגע אין ציוניזם האט געהאלטן דער פּרעזידיום־מיטגליד פון צ. ק. ח' לאנגנאס; וועגן דער אינערלעכער פּאליטישער לאגע האט גערעדט ד"ר ה. פּרנס, וועגן ארגאניזאציע־פראגן האט גערעדט ח' יאהאנעס. נאך די רעפעראטן האט זיך אנטוויקלט א דיסקוסיע אין וועלכער עס האבן זיך באטייליקט אינזש. רינג, אדוו. אלומוצקי, סאראווסקי (צאפּאט) קירשנבוים (ראדאם), באלאנאווסקי (קעלץ), דרעשער (אטוואצק). פון די אפּגעגעבענע באריכטן איז צו זען, אז דער ווארשעווער גליל ציילט 1200 ארגאניזירטע חברים.

אין נייעם ועד זיינען אריין: א. פרידענטאל — פארזיצער, ד"ר לעזער — וו. פארזיצער, סעקרעטאר — שלום קאסאווער און די ח"ח רינג (צאפּאט), כהן (ביאליסטאק), אינזש. גילדענמאן (שטשעטשין), גארן (לובלין), בראנקעש, אינזש. שווארץ און ח' לעמבערג.

די קאָנפערענץ אין ליגניץ

שבת און זונטיק, דעם 3־טן און 4־טן מאי איז אין ליגניץ פארגעקומען די קאנפערענץ פון איחוד אין נידער־שלעזיע. אין דער קאנפערענץ האבן זיך באטייליקט 120 דעלעגאטן פון 25 סניפים, וואס ציילן 3.800 חברים. די קאנפערענץ איז געפירט געווארן אונטער דער פארזיץ פון אלטן ציוניסטישן טוער ד"ר שמחה מארגאליס. א פּאליטישער רעפעראט וועגן דער יידישער לאגע האט געהאלטן דער פּרעזידיום ־ מיטגליד פון צ. ק. ח' מענדל קאסאווער, אינזש. ראזענמאן און ד"ר מאנדעל האבן גערעדט וועגן דער אינערלעכע לאגע און וועגן דעם ארגאניזאציאנעלן מצב אין דער פּוילישער באוועגונג.

ווער טראָגט די אחריות?

דער פּלענום פון לאדזשער שטאט־ראט האט לעצטנס באהאנדלט דעם בודזשעט פון קויפנדיקן יאר. אין שייכות דערמיט האבן די יידישע ראטמענער מצד דעם יידישן וואיעוואדישן קאמיטעט זיך געווענדעט צום נייעם בונדישן ראטמאן גורוויטש, וואס איז אריין אין שטאט־ראט מצד דער פּ.פּ.ס., אז אלע יידישע ראטמענער זאלן צוזאמענארבעטן ביים פארלייגן די אויסבעסערונגען פון בודזשעט, וואס האבן געזאלט אכט די נויטן פון דער יידישער באפעלקערונג. דער בונדישער ראטמאן גורוויטש [illegible] דערויף מסכים געווען. צו דעם צוועק איז פארגעקומען א צוזאמענטרעף פון אלע יידישע ראטמענער, און עס איז אויסגעארבעט געווארן די אויסבעסערונג פון בודזשעט, וואס האבן געזאלט געברענגט ווערן פארן שטאטישן נאציאנאל־ראט.

צו דער גרויסער פארוואונדערונג פון די יידישע ראטמענער האט, אין דער דיסקוסיע ארום בודזשעט, דער בונדישער ראטמאן גענומען א ווארט אָן דער פארשטענדיקונג מיט די איבעריקע יידישע ראטמענער און געגעבן א פארשלאג א[illegible]צושטעלן אין בודזשעט א פּאזיציע פון 100.000 זל. פארן בונדישן קינדערהיים אויפן נאמען פון ליכטנשטיין.

ראטמאן מירסקי האט דאן גענומען א ווארט און האט אפּעלירט צום ראטמאן גורוויטש, אז ער זאל צוריקציען דעם פארשלאג, ווייל דער יידישער קאמיטעט אלס די פארשטייערשאפט פון דער גאנצער יידישער באפעלקערונג טראגט אריין א באזונדערע אויסבעסערונג פאר אלע יידישע שולן, און דער שטאט־ראט קאן נישט דעריבער געבן אויף יידישע פּארטייאישע שולן, וועמענס עקזיסטענץ־בארעכטיקונג ווערט איבערהויפּט קוועסטיאנירט דורך דעם יידישן קאמיטעט.

דער בונדישער ראטמאן האט קאטעגאריש אפּגעזאגט צוריקצוציען זיין פארשלאג. דערביי איז געקומען צו א שארפער אטאקע מצד די פּ.פּ.ס.־ראטמענער א. קאראטשעווסקי און וואכאוויטש קעגן דעם יידישן קאמיטעט. דעפּ. וואכאוויטש האט דערביי דערקלערט, אז ער וועט אלס שטראף, וואס די יידישע קאמיטעט־ראטמענער זיינען קעגן דער סובסידיע פארן „בונד", שטימען קעגן דער פארשלאג פון יידישן קאמיטעט צו געבן פאר די יידישע שולן 600.000 זלאטעס.

ראטמאן מירסקי האט דאן אויפגעקלערט, אז דער יידישער קאמיטעט איז נישט קעגן, נאר אפּעלירט בלויז צום ראטמאן גורוויטש ער זאל דעם פארשלאג פרייוויליק צוריקציען.

דער פּ.פּ.ס.ישער ראטמאן סטאווינסקי האט דאן פארגעלייגט צו שטימען פאר דער סובסידיע פאר די יידישע שולן, נאר אראפּנעמען פון דער סומע 600.000 א סימבאלישן זלאטע אלס שטראף. דער פארשלאג איז מיט א מערהייט שטימען אנגענומען געווארן.

אין פארלויף פון דער ווייטערדיקער אפּשטימונג זיינען אפּגעווארפן געווארן מיט א מערהייט שטימען די אויסבעסערונג פון די יידישע קאמיטעט פארשטייער, אריינצושטעלן אין בודזשעט צוואנציק טויזנט זלאטעס פאר יידישע יוגנט־ארגאניזאציעס, 300.000 זלאטעס פארן קינדערהיים אין „העלענוועק" און 30.000 זלאטעס פארן הויז פון אינוואלידן און זקנים.

בעת דער לעצטער אפּשטימונג פון בודזשעט האט גענומען א ווארט ראטמאן ראגאזשינסקי און דערקלערט אין נאמען פון יידישן קאמיטעט, אז דאס אראפּנעמען א סימבאלישע זלאטע אלס שטראף באטראכט דער יידישער קאמיטעט אלס באליידיקונג פאר דער יידישער באפעלקערונג און מהאי טעמא רעזיגנירט דער יידישער קאמיטעט איבערהויפּט פון דער דאזיקער סובסידיע.

אין דער צווישנצייט פון איין זיצונג און דער צווייטער האבן די יידישע ראטמענער געמאכט באמיונגען, אז דער באשלוס וועגן איין זלאטע „שטראף" זאל אנולירט ווערן. א סך ראטמענער האבן צוגעזאגט דעם פארשלאג צו ברענגען פארן פּלענום — אבער לײדער איז דער באשלוס נישט געענדערט געווארן.

באַנייטע טעטיקייט פון קרן־היסוד אין פוילן

פאראן א ברכה, אן אלטע יידישע ברכה, וואס יידן מאכן, ווען זיי האבן צו טאן מיט א נייער דערשיינונג אדער באנייען עפּעס אן אלטער שהחיינו.

א טיפער זין ליגט אין שהחיינו ס'איז דא דער סך הכל פון עבר, וואס עס האט דורכגעלעבט דער ברכה־מאכער, אן איבערזיכט פון דער פארגאנגענהייט און די דערהויבנקייט און פרייד, אז מען האט דערגרייכט צו דעם מאמענט, ווען מען קאן געניסן פון די רעזולטאטן, וואס זיינען אנגעקומען אזוי שווער און הנאה האבן פון די פרוכטן פון אייגענער מי. און נאך עפּעס — אין דער ברכה קלינגט די זיכערקייט, אז דאס דערגרייכטע איז נאר א שטאפּל, אז דאס וועט געבן מעגלעכקייט פון א ווייטערע' ארבעט, כדי צו בויען און שאפן נייע חערפאלגן און נייע דערגרייכונגען.

מיר באנייען איצט די ארבעט פון קרן־היסוד און מען דארף מאכן די ברכה שהחיינו.

שהחיינו — וואס דערמאנט וויפל מען האט איבערגעלעבט אין דער שרעקלעכער מלחמה־צייט. שהחיינו — אז נאך דעם אלעמען האבן מיר דאך דערלעבט צו באנייען צוריק די פריערדיקע ארבעט. צוריק אויפצושטעלן א געזונ/שאפטלעכן און קולטורעלן לעבן און ווידער בויען און וועבן די טראדיציע פון דער ציוניסטישער ארבעט אין נייעם דעמאקראטישן פוילן, וואס פארשטייט דעם קאמף פארן ציוניזם און אנערקענט דעם גערעכטן ווילן פון יידן צו האבן אן אייגענע נאציאנאלע היים, ווו פונקט ווי אלע אנדערע פעלקער וועלן מיר בויען א נייעם לעבן.

און איצט, אז נאך די שווערע יארן מאכן מיר די ברכה פון באנייען די ארבעט פון קרן היסוד איז אין דער ברכה דא די זיכערקייט, אז דאס איז א התחלה פון א שטארקער און איבערגעגעבענער ארבעט פארן נאציאנאלן פאנד. דאס פוילישע יידנטום פארשטייט דאך זייער גוט דעם זין, דעם צוועק און די באדייטונג פון קרן היסוד פאר דעם אויפבוי פון א"י און די ריזיקע ארבעט, וואס עס ווערט דורך דעם אויסגעפירט פאר דעם אויפבוי פון לאנד: עליה, הכשרה, הגנה, אינדוסטריע, שול־וועזן, געזונטהייטס ־ פארזארגונג. אומעטום דרינגט אריין דער נאציאנאל־פאנד. און מיר פארזיכערן מיט דער שהחיינו אז ווי אמאל פלעגט דאס פוילישע יידנטום זאמלען און שאפן פארן ק"ה, וועלן אויך היינט די פוילישע יידן פארנעמען דעם געהעריקן ארט ביים רעאליזירן, שאפן און זאמלען פארן קרן־היסוד — דעם פאנד פון דער יידישער גאולה.

אברהם אוסטאשינסקי

* * *

אין שייכות מיט דער באנייטער טעטיקייט פון קרן־היסוד אין פוילן זיינען אין א רייע שטעט פארגעקומען פייערלעכע אקאדעמיעס.

אין ווראצלאוו האט זיך די זאמל־אקציע פארן קרן־היסוד אנגעהויבן דעם 13־טן אפּריל מיט אן אקאדעמיע איינגעארדנט דורך דער ציוניסטישער קאארדינאציע אין וועלכער עס האבן זיך באטייליקט די שליחים פון דער צענטראלע א. צינצינאטוס און אינזש אסטאשינסקי.

אין זעלבן טאג איז פארגעקומען א פייערלעכע קרן־היסוד־אקאדעמיע אין ביעלסק מיט אנטייל פון ארץ־ישראל שליח מ. הורוויטש.

צוויי גרויסע קרן־היסוד־אקאדעמיעס זיינען פארגעקומען זונטיק דעם 27־טן אפּריל אין דזשערזשאניאוו און אין ביעלאווא. די אקאדעמיעס זיינען פארוואנדלט געווארן אין גרויסע מאניפעסטאציעס פארן ציוניזם. עס האבן זיך באטייליקט אלע ציוניסטישע ארגאניזאציעס און גרויסע מאסן סתם־יידן. רעפערירט וועגן די לאגע אין ארץ־ישראל און וועגן די איצטיקע אויפגאבן פון קרן־היסוד האבן די דעלעגאטן פון דער צענטראלע מ. הורוויטש און צבי נאטאן.

אין ל י ג נ י ץ איז פארגעקומען א גרויסע אקאדעמיע פון קרן־היסוד מיטן אנטייל פון ח' רוקח פון ארץ־ישראל. בראש פון דער אקציע פון קרן־היסוד אין ליגניץ שטייט ד"ר אפּאלקא און ח' מונדהייט — אן אלטער קרן־היסוד־טוער.

אין די אויבן־אויסגערעכנטע שטעט איז די זאמל־אקציע אין פולן גאנג. די אקציע וועט די טעג זיך אויך אנהייבן אין די איבעריקע ערטער אין נידער־שלעזיע און אין אלע שטעט אין פוילן. אלע ציוניסטישע כוחות דארפן מאביליזירט ווערן, אז די אקציע זאל האבן א וואס גרעסערן דערפאלג.

Adres Redakcji i Administracji: Łódź 1-go Maja 13 m. 12, tel. 189-24

Wydawca: C. K. Zjednoczenia Syjon.-Demokratów „Ichud" w Polsce.

Redaktor: Mgr. M. TAUCHNER

Drukarnia № 10 w Łodzi, Narutowicza 32 z. 194 D—015199

Odbito w drukarni Spółdzielni «Czytelnik» Nr. 4, Żwirki 2